

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická

Diplomová práce

Americká zahraniční politika vůči Afghánistánu

Bc. Monika Mundilová

Plzeň 2021

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická
Katedra politologie a mezinárodních vztahů
Studijní program Politologie
Studijní obor Mezinárodní vztahy

Diplomová práce

Americká zahraniční politika vůči Afghánistánu

Bc. Monika Mundilová

Vedoucí práce:

PhDr. Jiří Zákavský, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2021

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedeníh pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2021 .....

Poděkování

Za odborné vedení, cenné rady, ochotu a trpělivost při zpracování předložené diplomové práce bych ráda poděkovala panu PhDr. Jiřímu Záknavskému, Ph.D.

Obsah

Úvod	7
1 Zahraniční pomoc jako nástroj zahraniční politiky.....	10
1.2 Ekonomická a vojenská pomoc	12
2 Americko-afghánské vztahy.....	15
3 Americká zahraniční politika vůči Afghánistánu za George W. Bushe	19
3.1 Americká strategie pro Afghánistán	22
3.2 Podpora demokratické vlády v Afghánistánu.....	26
3.3 Zajištění bezpečnosti	29
3.4 Rozvojová pomoc	34
4 Americká zahraniční politika vůči Afghánistánu za Baracka Obamy	37
4.1 Americká strategie pro Afghánistán	38
4.2 Podpora demokratické vlády v Afghánistánu.....	42
4.3 Zajištění bezpečnosti	46
4.4 Stahování amerických vojáků z Afghánistánu	49
4.5 Rozvojová pomoc	52
5 Americká zahraniční politika vůči Afghánistánu za Donalda Trumpa.....	55
5.1 Americká strategie pro Afghánistán	56
5.2 Vyjednávání dohody pro nastolení míru v Afghánistánu	58
5.3 Podpora demokratické vlády v Afghánistánu.....	60
5.4 Zajištění bezpečnosti	63
5.5 Rozvojová pomoc	66
Závěr.....	68
Seznam literatury	74
Resumé	89

Seznam zkratek

AAF – Afghánské letectvo

ANA – Afghánská národní armáda

ANDF – Afghánské národní bezpečnostní jednotky

ANP – Afghánská národní policie

CSTC – A – Kombinované bezpečnostní přechodné velení pro Afghánistán

ECC – Volební komise pro stížnosti

FAIDA – Finanční přístup pro investice do rozvoje v Afghánistánu

IEC – Mezinárodní elektrotechnická komise

ISAF – Mezinárodní bezpečnostní podpůrné síly

NATO – Severoatlantická aliance

OSN – Organizace společnosti národů

SIGAR – Speciální generální inspektor pro rekonstrukci v Afghánistánu

UNDP – Rozvojový program Organizace spojených národů

USA – Spojené státy americké

USAID – Agentura Spojených států pro mezinárodní rozvoj

USAID/OTI – Agentura Spojených států pro mezinárodní rozvoj, kancelář přechodné iniciativy

Úvod

Tématem mojí diplomové práce je „Americká zahraniční politika vůči Afghánistánu“. Toto téma jsem si vybrala proto, že Spojené státy americké se řadí k zemím, které poskytují ostatním státům významnou zahraniční pomoc, přičemž právě Afghánistán patřil dlouhodobě mezi největší příjemce americké pomoci. Ačkoliv od doby, kdy v Afghánistánu vládlo hnutí Tálibán, uplynulo již mnoho let, situace v zemi se příliš nezlepšila. Svou bezpečnostní, politickou i ekonomickou situací se Afghánistán stále řadí spíše k rozpadlým než k rozvinutým státům. Například podle *Fragile States Index*, který dlouhodobě monitoruje situaci ve 178 státech, byl Afghánistán k roku 2020 hodnocen jako 9. nejrozpadlejší stát na světě (FSI nedatováno). Afghánistánem zmítají ozbrojené konflikty už déle než čtyřicet let, a tak téměř vše, co se zde v současné době odehrává, má kořeny hluboko v historii této země.

Ve své diplomové práci budu analyzovat, jak se v průběhu let proměňovala americká zahraniční politika vůči Afghánistánu s důrazem na zmapování aktivit souvisejících s bezpečnostní a rozvojovou asistencí. Zaměřím se na období, kdy byli americkými prezidenty George W. Bush, Barack Obama a Donald Trump. Pro porovnání jsem vybrala několik oblastí, kterým se budu následně věnovat v každém sledovaném období. Jedná se o zajištění bezpečnosti a stability země, podporu demokratické vlády a rozvojovou pomoc. Tyto oblasti jsem zvolila pro to, že jsou všechny pro dlouhodobý rozvoj a pokrok země velmi důležité a jedna bez druhé nepovedou k výrazným změnám uvnitř zkoumaného státu. Je potřeba, aby na sebe postupně navazovaly a prolínaly se, protože budovat například demokratickou vládu v zemi, kde stále probíhá ozbrojený konflikt, není příliš účinné a pravděpodobně se to do budoucna nesetká s velkým úspěchem. Cílem mé práce bude zmapovat, zda docházelo v americké zahraniční politice vůči Afghánistánu k výrazným změnám spolu se změnou amerických prezidentů, nebo na sebe jednotlivé strategie a konkrétní kroky vlád ve výše zmíněných oblastech plynule navazovaly a doplňovaly se.

V první části diplomové práce se budu věnovat americkým nástrojům zahraniční politiky, které využívají Spojené státy v rámci své politiky vůči Afghánistánu. Nejprve se budu věnovat základním informacím o zahraniční pomoci, která je Spojenými státy často využívána k navazování přátelských vztahů s ostatními zeměmi, ale rovněž k prosazování vlastních geostrategických zájmů. Následně se blíže zaměřím na ekonomickou a vojenskou pomoc jako na důležitou součást americké zahraniční politiky.

Vojenská a ekonomická pomoc jsou důležité proto, že mohou přispět k tomu, aby se přijímající stát nedostal do nadvlády povstaleckých skupin. Spojené státy využívají ekonomickou pomoc často k tomu, aby prosadily své cíle v zahraničí. Ekonomický rozvoj pomáhá zvyšovat životní úroveň a vytváří nové příležitosti, což z něj činí jeden z nejúčinnějších prostředků k budování stability v rozvojovém světě. Populace, které jsou odepřeny důstojné životní podmínky a pracovní příležitosti, bývá více náchylnou k extremismu a je zde větší pravděpodobnost, že bude ochotna podporovat teroristické organizace. Hlavní americkou agenturou, která se snaží podpořit ekonomický pokrok rozvojových zemí a zároveň s tím ukončit extrémní chudobu, je USAID. Vojenská pomoc může zahrnovat například výcvik vojenských obranných složek, poradenství v otázkách obrany či sdílení odborných znalostí. Kromě toho může být v rámci vojenské pomoci poskytován vojenský materiál a vybavení. Protože se vojenská pomoc zabývá bezpečností a zajištěním míru v přijímajícím státě, tak může zahrnovat i protinarkotické a protiteroristické aktivity, které by měly vést ke zmírnění konfliktu a uklidnění situace v zemi.

Ve druhé kapitole se již budu věnovat americko-afghánským vztahům, které se vyvíjely od počátku 20. století. Vysvětlím, proč se Spojené státy a Sovětský svaz zajímaly právě o Afghánistán a co vedlo k zástupnému konfliktu, který přispěl k tomu, že se Afghánistán ocitl na pokraji rozpadu. V průběhu 90. let 20. století se začalo formovat hnutí Tálibán, které se postupně přesouvalo do jihovýchodní části Pákistánu. Tálibánu se brzy podařilo získat kontrolu téměř nad celou zemí. V této době navázal Tálibán dobré vztahy

s teroristickou organizací al-Káida a umožnil jí, aby přesunula svoji základnu na území Afghánistánu.

Druhá část práce bude zaměřena na to, jak se postupně proměňoval přístup Spojených států amerických k Afghánistánu. V rámci tří kapitol se budu věnovat prezidentskému období George W. Bushe, Baracka Obamy a Donalda Trumpa. Časové období jsem tedy zvolila od roku 2001, kdy došlo k teroristickým útokům na Světové obchodní centrum v New Yorku a na budovu Pentagonu, do konce volebního období prezidenta Donalda Trumpa. Pro tyto tři kapitoly jsem stanovila téměř totožný rámec, aby bylo možné sledované období následně porovnat a zjistit, jak se americká strategie vůči Afghánistánu za jednotlivých prezidentů proměňovala. V rámci každé kapitoly se vždy budu věnovat tomu, jak probíhalo budování demokratické vlády v Afghánistánu za podpory Spojených států, dále se zaměřím na posilování bezpečnostního sektoru, a nakonec na rozvojovou pomoc.

Čerpat budu především z oficiálních stránek agentury USAID a z jejich oficiálních zpráv, protože přes USAID je poskytována většina americké finanční pomoci do Afghánistánu. V případě mapování americké strategie pro jednotlivá volební období využiji přímo konkrétních rezolucí a dohod, které byly publikovány pro veřejnost. Rovněž budu čerpat z pravidelně publikovaných zpráv Speciálním generálním inspektorem pro rekonstrukci v Afghánistánu (SIGAR), protože tyto zprávy poskytují čtvrtletní přehled o tom, jak pokračují americké rekonstrukční aktivity v Afghánistánu. Při psaní své práce budu také odkazovat na konkrétní projevy amerických prezidentů, ve kterých formulovali to, jak se bude vyvíjet postoj Spojených států vůči Afghánistánu.

1 Zahraniční pomoc jako nástroj zahraniční politiky

Zahraniční politiku můžeme definovat jako chování jedné země vůči ostatním aktérům mezinárodního systému. Cíle zahraniční politiky mohou být motivované ekonomickými či ideologickými důvody, rovněž se může jednat o snahu řešit mezinárodní problémy nebo svoji vlastní bezpečnost. Státy mají k dispozici nespočet nástrojů, které mohou v rámci zahraniční politiky využívat. Jedná se například o ekonomickou pomoc, ekonomické sankce, o nasazení vojenských jednotek do zahraničí nebo o rozvojovou a humanitární pomoc (Apodaca 2017). V této kapitole se nejprve zaměřím na zahraniční a rozvojovou pomoc a potom se budu blíže věnovat ekonomické a vojenské pomoci.

Existuje mnoho forem zahraniční pomoci, jedná se například o pomoc ekonomickou, vojenskou, humanitární a rozvojovou, přičemž právě rozvojová pomoc je dlouhodobě považovaná za zcela zásadní nástroj, který pomáhá rozvojovým zemím vymanit se z chudoby (Shah 2014). Zahraniční pomoc je důležitým nástrojem, který lze využít k prosazování cílů zahraniční politiky. Například právě Američané vnímají zahraniční pomoc jako zcela zásadní nástroj zahraniční politiky Spojených států amerických (Apodaca 2017). Zahraniční pomoc je často používána k prosazování geostrategických zájmů, k navázání přátelských vztahů a posilování spojenectví. K podpoře rozvoje může docházet například skrze ekonomickou pomoc, kdy dárcovská země poskytuje finanční prostředky, anebo prostřednictvím technické pomoci, což zahrnuje třeba dovážení potravin či konkrétního vybavení. Zahraniční pomoc by se měla zaměřovat především na oblast školství a zdravotnictví, následně na rozvoj infrastruktury a výrobní odvětví, která zahrnují podporu zemědělství, průmyslu a těžby (tamtéž). Oproti tomu rozvojová pomoc by se měla orientovat především na podporu hospodářského a sociálního pokroku v rozvojových zemích a v žádném případě by neměla být využívána na úkor národní suverenity země, která pomoc přijímá. Rozvojová pomoc je však často navržena tak, aby sloužila ekonomickým a dalším strategickým zájmům dárcovské země, což následně vede k neúčinnosti rozvojové pomoci (Shah 2014). Otázkou tedy prozatím zůstává,

zda je zahraniční pomoc skutečně efektivním nástrojem, či nikoliv. Zastánci rozvojové pomoci říkají, že rozvojové země mají omezený nebo téměř žádný přístup na mezinárodní soukromé kapitálové trhy, a proto oficiální zahraniční pomoc zastává důležitou roli. Ačkoliv zahraniční pomoc nebyla úspěšná ve všech případech, tak v mnoha zemích pomohla zabránit zhoršování sociální situace, a dokonce napomohla ke snižování chudoby a k úspěšnému rozvoji země. Na druhou stranu kritici rozvojové pomoci tvrdí, že předpoklady pro zlepšení jsou minimální a že se jedná o špatnou investici, která naopak může vést k podpoře korupce a obohacování elit v rozvojových zemích (Akramov 2012: 7–8).

Spojené státy americké začaly se zahraniční pomocí krátce po druhé světové válce, když zahájily pomoc Řecku, Turecku a následně evropským zemím skrze Marshallův plán. Hlavním záměrem bylo zabránit šíření komunismu na území Evropy a pomoci evropským zemím zotavit se z válečného období. Po revoluci v Číně a válce na Korejském poloostrově začaly Spojené státy poskytovat pomoc i asijským zemím, následovalo nabídnutí pomoci latinskoamerickým státům a posléze i nově nezávislým africkým zemím (Lancaster 2005). Během 70. let 20. století se v rámci Valného shromáždění OSN bohaté státy z celého světa shodly na tom, že budou poskytovat 0,7 % z jejich hrubého národního důchodu jako oficiální rozvojovou pomoc (Shah 2014). V průběhu let se ale jen zřídka kdy podařilo tento plán splnit. Výjimkou nebyly ani Spojené státy americké, které dodnes patří mezi největší poskytovatele zahraniční pomoci. K postupnému nárůstu rozvojové činnosti začalo docházet v průběhu let 2001 až 2004, a to především proto, že Spojené státy americké zahájily „boj proti terorismu“ (tamtéž).

Spolu s koncem volebního období prezidenta George W. Bushe se začal objevovat politický tlak na snižování federálního deficitu. Podle centra pro globální rozvoj (*Center for Global Development*) a Centra pro americký progres (*Center for American Progress*) mělo dojít k přerozdělení americké pomoci tak, že se měla zvýšit podpora u 32 prioritních zemí, které byly ochotné spolupracovat se Spojenými státy a souhlasily s přijímáním politických reforem

(Inter Press Service 2012). Mezi 32 zemí, které představovaly pro Spojené státy prioritu, patřila například Indonésie, Filipíny, Bangladéš, Nepál a Pobřeží Slonoviny. Na druhou stranu měla být omezena podpora u dalších 51 zemí. Ke snížení rozvojové pomoci mělo dojít například v Afghánistánu, Pákistánu, Thajsku, Indii, Srí Lance (tamtéž). Rovněž v průběhu posledních let Bílý dům opakovaně navrhoval, aby postupně docházelo k omezování rozpočtu na zahraniční pomoc. V roce 2020 bylo navrženo snížení rozpočtu o 23 %, tedy z 52,5 miliard dolarů na 40 miliard dolarů za rok (Concern Worldwide US 2020). Bilaterální pomoc byla ve sledovaném období poskytována nejčastěji skrze americkou agenturu USAID, ta se v rámci svých aktivit zaměřovala primárně na podporu rozvoje, který měl vést ke snižování chudoby, k hospodářskému růstu a k pomoci znevýhodněným skupinám, kterými jsou často ženy a děti. Pomoc byla poskytována také uprchlíkům, vysídleným osobám, přičemž opomíjeny nezůstaly ani environmentální a zdravotní problémy. Tyto aktivity měly pomoci ukončit nepřátelské akce a uklidnit situaci po politických nepokojích či válkách (Lancaster 2005).

1.2 Ekonomická a vojenská pomoc

Ekonomickou pomoc využívají státy často k tomu, aby prosazovaly své národní zájmy při vyjednávání s ostatními zeměmi. V potaz přitom musí brát přístup na trhy jednotlivých zemí, telekomunikaci, finanční zdroje, celní a necelní překážky. Je potřeba usilovat o přijetí takové strategie, která nebude narušovat systém, na kterém je stát, který pomoc přijímá, závislý. Důsledné provádění ekonomické strategie může vést k izolování nepřátelských států, prosazování zájmů rozvojového světa a zároveň k podpoře národních zájmů státu, který ekonomickou pomoc poskytuje, protože investice, obchod či zahraniční pomoc jsou často účinnější než vyslání vojenské mise (Lorenz 2015: 1–2). Ekonomická pomoc rovněž zastřešuje financování sociálních služeb, včetně školství a zdravotnictví. Mělo by také docházet k podpoře, která zajistí politickou

stabilitu a dodržování lidských práv. Dále sem spadá rozvoj ekonomiky, ochrana životního prostředí a řešení nouzových situací (Concern Worldwide US 2020).

Ekonomická pomoc představuje důležitou součást zahraniční politiky Spojených států, zahrnuje totiž využívání ekonomických nástrojů k prosazování amerických ekonomických a politických cílů (Wayne nedatováno). Americká agentura pro mezinárodní rozvoj USAID je hlavní vládní agenturou, která se snaží o ukončení extrémní globální chudoby, podporuje ekonomický pokrok v rozvojových zemích a stabilitu ve společnosti, pokouší se pomoci vytvořit nové trhy a najít obchodní partnery pro USA. USAID rovněž usiluje o posilování demokratických hodnot, lidských práv, zdraví, vzdělávání a rozvojové pomoci. Činnost agentury USAID podporuje americkou národní bezpečnost, ekonomickou prosperitu a zároveň posiluje cestu k soběstačnosti a odolnosti příjemců pomoci (USAID 2020a).

Ještě před tím, než se začnu věnovat v následujících kapitolách konkrétním krokům, které Spojené státy v rámci ekonomické pomoci podnikají, je potřeba zodpovědět si otázku, proč je pro Spojené státy hospodářský rozvoj ostatních zemí důležitý. Význam ekonomického rozvoje spočívá mimo jiné i v tom, že pomáhá vytvářet pracovní místa a nové příležitosti, zvyšuje životní úroveň, rozšiřuje obchodní a finanční příležitosti. Jedná se o jeden z nejučinnějších prostředků k šíření míru, prosperity a stability v rámci rozvojového světa. Pokud jsou populace odepřeny pracovní příležitosti, možnosti na vzdělávání a důstojná životní úroveň, stává se více zranitelná vůči extremismu a je pravděpodobnější, že se uchýlí k podpoře teroristických skupin. Taková populace už totiž nemá příliš co ztratit (Lorenz 2015: 12).

Rovněž vojenská pomoc může sloužit jako nástroj pro podporu bezpečnostní politiky přijímající země (Swistek 2012: 81–83). Vojenskou pomoc můžeme chápat jako souhrn zahraničně politických aktivit, které jsou potřeba k tomu, aby byla zajištěna vnější bezpečnost přijímajícího státu. Nejčastěji se jedná o činnost vojenských a civilních sil, které spadají pod ministerstvo obrany, přičemž jejich záměrem je dosáhnout předem stanovených zahraničněpolitických

cílů nenásilné povahy (Pajtinka 2016: 181–184). Mezi další aktivity, které spadají do vojenské pomoci, patří například výcvik vojenských a civilních obranných složek přijímajícího státu, dále poskytování odborných znalostí, poradenství v otázkách řízení obrany a technických oblastí. Rovněž se může jednat o poskytování vojenského materiálu a vybavení (Swistek 2012: 81–83). Protože se vojenská pomoc zabývá zajištěním míru a bezpečnosti, tak může zahrnovat i protiteroristickou a protinarkotickou iniciativu, která má podpořit zmírňování konfliktů (Concern Worldwide US 2020). Nasazení vojenské síly v rámci zahraniční politiky může vysílajícímu státu pomoci k tomu, aby nepřímo ovlivnil rovnováhu sil v oblasti zahraniční politiky a tím zlepšil své postavení a sféru vlivu v přijímající zemi (Kerstein 2015).

Nasazení vojenských jednotek může být doplněno zahraniční pomocí, protože zajistit dodržování lidských práv, podpořit rozvoj demokracie a zmírnit chudobu nelze jen s využitím vojenské síly. Vojenská a ekonomická podpora může zabránit tomu, aby se přijímající stát nedostal do sféry vlivu nepřítele či domácích povstaleckých skupin. Zahraniční pomoc může rovněž pozitivně ovlivnit boj proti teroristickým skupinám, přičemž důležitým nástrojem prevence se vojenská pomoc stala po teroristických útocích ze dne 11. září 2001 (Apodaca 2017). Například v roce 2018 putovalo 84 % financí, které Spojené státy vyhradily pro Afghánistán, na vojenskou pomoc. Jednalo se především o protiteroristické operace a posílení právních a soudních systémů (Concern Worldwide US 2020). Ovšem i vojenská pomoc není dokonalým nástrojem zahraniční politiky, nejčastěji je kritizovaná její efektivita. Otázkou stále zůstává například to, jak využít vojenskou sílu k tomu, aby byla zvýšena efektivita mise a zároveň snížena potřeba ozbrojené akce. Aby bylo dosaženo pozitivního výsledku, je důležité pracovat na koordinaci společných aktivit a na sdílení odborných informací a znalostí mezi americkým ministerstvem obrany, ministerstvem zahraničí a agenturou USAID (Wallin 2015: 35).

2 Americko-afghánské vztahy

Pokud se blíže podíváme na historický vývoj americko-afghánských vztahů, tak zjistíme, že až do počátku 20. století se Američané o Afghánistán příliš nezajímali. To ovšem neznamenal, že by Afghánistán neměl jiné významné spojence. První ruští vojenští poradci přijeli do Afghánistánu už roku 1920 a hned následující rok spolu zástupci Afghánistánu a Ruska uzavřeli přátelskou dohodu (Oliker 2011: 3). Americké zájmy v Afghánistánu byly velmi omezené, a situace se nezměnila ani po konci druhé světové války. Na počátku 50. let 20. století Spojené státy americké stále odmítaly Afghánistánu poskytnout zahraniční pomoc, i když je o to opakovaně žádal (Khan 1987: 65–68). Američané se obávali, že by to mohlo vyvolat nepřátelskou akci ze strany Sovětského svazu, což by mohlo vést k narušení amerických zájmů v jihovýchodní Asii. Když se ale Afghánistán obrátil se žádostí o hospodářskou pomoc k Sovětskému svazu, Spojené státy začaly mít strach, že by se časem z Afghánistánu mohl stát sovětský satelit. Proto se nakonec americká administrativa rozhodla, že Afghánistánu ekonomickou a hospodářskou pomoc poskytne. Jenomže v důsledku vietnamské války se Spojené státy začaly stahovat z jižní Asie a spolu s tím došlo i ke snížení americké zahraniční pomoci Afghánistánu (tamtéž).

V Afghánistánu byl u moci až do 70. let 20. století šáh Zahir, přičemž za jeho vlády byla situace v této zemi relativně stabilní. Roku 1972 byl ale svržen jeho bratrancem Mohammadem Daoudem Khanem, který se pokusil o reformu afghánského systému. K uskutečnění reformu bylo využíváno zatýkání povstalců, mučení a hromadné popravy. Snaha o reformy vyvolala rozsáhlé protesty, což vedlo k vzestupu afghánské komunistické strany, která měla samozřejmě podporu Sovětského svazu. Brutalitou provázené reformy vyvolaly odpor u islámských frakcí, přičemž jejich stoupenci vešli v široké povědomí pod názvem mudžahedíni (Jackson 2009: 7–8). Na následující vývoj Afghánistánu měla zcela zásadní vliv intervence sovětských vojsk do země, ke které došlo v prosinci 1979. Sovětský svaz se aktivně zapojil do boje proti mudžahedínům,

kteří tou dobou vedli partizánskou válku v okrajových oblastech Afghánistánu (Collins 1987: 200).

Situace v Afghánistánu se prudce zhoršovala, byl omezen přístup ke vzdělávání, zdravotní péči a velká část místních obyvatel žila v extrémní chudobě. Jen mezi roky 1978–1987 bylo zavražděno přes 870 000 Afghánců (Jackson 2009: 8–9). Brzy se Afghánistán ocitl na pokraji rozpadu a začalo hrozit, že afghánská vláda ztratí kontrolu nad svrchovaností země. Pro Sovětský svaz byla jihozápadní Asie klíčová, protože tento region leží nedaleko velkých ropných polí na Blízkém východě. Sovětský svaz však nebyl jediný, kdo o tento region aktivně usiloval, i Spojené státy zde měly své zájmy, zejména v Pákistánu a Íránu, který se po stažení sovětských vojsk roku 1946 stal prozápadně orientovanou zemí (Collins 1987: 200).

Spojené státy musely rychle přehodnotit význam úzkých vazeb mezi Afghánistánem a Sovětským svazem. Například americký prezident Carter považoval sovětskou intervenci do Afghánistánu za útok na základní principy mezinárodního pořádku a zároveň za ohrožení celosvětového míru (Khan 1987: 69–73). Sovětský svaz považoval Afghánistán za jakýsi odrazový můstek, jak získat kontrolu nad světovými zásobami ropy, dostal by se tak lépe k Íránu, Pákistánu i Perskému zálivu. Důležitým bodem zahraniční politiky prezidenta Reagana se stala právě pomoc afghánskému odporu, který až do íránské revoluce v roce 1979 nepřitahoval americkou pozornost. Oficiální pomoc odboji začala až roku 1984 (tamtéž: 69–73).

Na konci roku 1986 začala být afghánská válka pro Sovětský svaz neúnosná, protože anti-militarismus v sovětských republikách sílil. Rozhodnutí stáhnout své vojáky z Afghánistánu do jisté míry ukázalo slabost a zranitelnost sovětské armády (Reuveny – Prakash 1999: 698). Když se sovětská vojska stáhla, Afghánistán se stal nestabilní zemí, kde se rozpoutal ozbrojený konflikt mezi povstaleckými skupinami (Byman – Pollack 2007: 102). Sovětský svaz opustil Afghánistán roku 1989 a místní režim prezidenta Nadžibulláha se zhroutil pouhé tři roky poté, když hlavní město Kábul dobyli mudžahedíni.

V Afghánistánu se postupně začalo šířit nábožensko-politické hnutí Tálibán (Dormandy – Keating 2014: 6–7).

Hnutí Tálibán vzniklo mezi afghánskými uprchlíky, kteří našli své útočiště v Pákistánu. Tálibán původně fungoval jen jako malá skupina bojovníků, která postupem času začala plnit funkci ochránce obchodníků v Pákistánu. Po krátké době se stoupenci Tálibánu přesunuli do Kandaháru, druhého největšího afghánského města, kde ovládli téměř celé město. Moc Tálibánu se rychle šířila po Afghánistánu, a to zejména na jihu země, kde žili Paštunové. V oblastech, kde Paštunové nepřevládali, nebyl Tálibán vnímán jako osvoboditel, ale jako okupant. Byl velmi ideologicky založen, zastával tvrdou formu islámského práva a dopouštěl se mnoha porušení lidských práv. Tomuto hnutí se ještě před 11. zářím 2001 podařilo ovládnout téměř 90 % země a zdálo se, že již brzy sjednotí celou zemi pod svoji vládu (Byman – Pollack 2007: 101–106). Hnutí Tálibán si dalo za cíl udělat z Afghánistánu zemi, kde bude existovat nejčistší forma islámu na světě. Tálibán zavedl nové zákony a přísné tresty za jejich porušování, příkladem může být zákaz vzdělávání dívek poté, co ukončí základní školu. Tálibán rovněž dovolil teroristické organizaci al-Káida, aby do Afghánistánu přesunula svoji základnu (BBC 2019).

Většina států světa vládu Tálibánu neuznala, výjimkou byla Saúdská Arábie, Spojené arabské emiráty a Pákistán. Spojené státy chtěly svrhnout režim Tálibánu především kvůli tomu, že docházelo k islamizaci Afghánistánu, ale i okolních zemí. Obvinily tak Afghánistán z toho, že ukrývá vůdce teroristické organizace al-Káida, Usámu bin Ládina, ještě před tím, než došlo k teroristickým útokům z 11. září 2001 (Gul 2006: 48). Je ale důležité zmínit, že al-Káida na území Afghánistánu nevznikla, své sídlo do této země přesunula díky dobrým vztahům s Tálibánem. Al-Káida byla založena na konci 80. let 20. století za spolupráce palestinského náboženského vůdce Abdulláha Azzama a již dříve zmíněného Usámy bin Ládina (Byman – Pollack 2007: 107).

Po zavraždění vůdce al-Káidy, Abdulláha Azzama, převzal roku 1989 hnutí Usáma bin Ládín, který se snažil rozšířit džihád do dalších zemí

muslimského světa, protože tam podle něj existovaly zkorumpované muslimské režimy. Jedním z cílů al-Káidy bylo zaútočit na Spojené státy. Usáma bin Ládín je obviňoval z toho, že rozmisťují své vojáky na půdě Arabského poloostrova, podporují Izrael a kvůli uvalení sankcí na Irák přispívají k hladovění obyvatelstva (tamtéž: 107–117). Usáma bin Ládín se přesunul do Afghánistánu mezi květnem a červnem 1996. Tálibán poskytl útočiště jemu i samotné al-Káidě, která si v Afghánistánu vybudovala svoji základnu. V této době Spojené státy spolupracovaly s několika skupinami v Afghánistánu a rovněž se sousedními státy a snažily se společnými silami zajmout Usámu bin Ládína, veškeré jejich snahy byly ale neúspěšné (tamtéž). Mezi významné útoky al-Káidy, k nimž došlo ještě před 11. zářím 2001, patří například útok na americké velvyslanectví v Keni a Tanzanii ze dne 7. srpna 1998, při kterých zahynulo 224 lidí (Hansler 2020). K těmto útokům došlo osm let po příchodu amerických jednotek do Saúdské Arábie, které byly do této země vyslané v návaznosti na iráckou invazi do Kuvajtu. Pro Usámu bin Ládína byla přítomnost amerických vojáků v Saúdské Arábii, kde se nachází dvě svatá města, tedy Medina a Mekka, zcela nepřijatelná. Usáma bin Ládín zastával názor, že se Spojené státy musí z Blízkého východu co nejdříve stáhnout (tamtéž).

Dne 11. září 2001 byla unesena čtyři dopravní letadla s plánem využít je všechna k teroristickým útokům. Dvě letadla narazila do budov Světového obchodního centra v New Yorku, třetí letadlo do budovy Pentagonu ve Washingtonu D. C., a poslední se zřítilo na pole v Pensylvánii (The Guardian 2001). V reakci na útoky z 11. září nechala americká vláda ustanovit mezinárodní koalici, která po Afghánistánu a tálibánské vládě požadovala vydání teroristů. Pokud by se Tálibán rozhodl teroristy nevydat, hrozilo, že se koalice rozhodne Afghánistán vojensky napadnout. Když Tálibán odmítl vydat Usámu bin Ládína, zahájili Američané spolu se svými spojenci operaci Trvalá svoboda, aby teroristy a jejich spojence potrestali za jejich činy (Tindall 2008: 778).

3 Americká zahraniční politika vůči Afghánistánu za George W. Bushe

Během prezidentské kampaně, která probíhala v roce 2000, George W. Bush oznámil, že v rámci zahraniční politiky bude usilovat o výrazný americký internacionalismus. Zpočátku svého volebního období se snažil o to, aby zahraniční politika kladla větší důraz na americké národní zájmy než na zájmy globální. Ovšem teroristické útoky z 11. září 2001 měly za následek změnu obsahu zahraniční politiky. Výsledkem bylo to, že Bushova administrativa realizovala zahraniční politiku s globálním rozsahem. Téměř jakákoliv mezinárodní akce totiž mohla ohrozit americké zájmy (McCormick 2009: 240–241). Dne 20. září 2001 prezident George W. Bush předstoupil na zasedání Kongresu se svým projevem. Mluvil o tom, že 11. září 2001 se dopustili nepřátelé svobody válečného aktu proti Spojeným státům. Podle něj Američané zažili již mnoho válek, ale za posledních 136 let se jednalo o války, které se odehrávaly v jiných zemích, a ne na území Spojených států amerických. Výjimkou byl jen jeden den roku 1941, kdy došlo k útoku na Pearl Harbor (Bush 2001). Útoky z 11. září 2001 měly tak velký dopad na společnost především proto, že byly mířené na civilisty, a nikoliv na vojenský personál, jak tomu bylo například při útoku na Pearl Harbor. Nejdůležitější byl ale fakt, že šlo o nejsmrtelejší útoky v americké historii, o život přišlo přes 3 000 osob, čímž byl překonán i útok na Pearl Harbor, který měl za následek přibližně 1 000 obětí (McCormick 2009: 243–245).

Aby se takový útok již znovu neopakoval, musely Spojené státy dosáhnout spravedlnosti. Nepřítelem Spojených států byly podle George W. Bushe radikální sítě teroristů spolu s každou vládou, která jim poskytne svoji podporu. Během svého projevu v Kongresu řekl, že „[n]aše válka proti teroru začíná al-Káidou, ale tím to nekončí. Neskončí, dokud nebude nalezena, zastavena a poražena každá teroristická skupina globálního rozsahu“ (Bush 2001). Prezident George W. Bush během svého projevu zdůraznil, že ačkoliv Spojené státy respektují obyvatele Afghánistánu, tak odsuzují režim Tálibánu, protože poskytl útočiště

teroristům. Během svého proslovu vznesl požadavek na Tálibán, aby vydal vůdce al-Káidy Spojeným státům. Následně požadoval uzavření teroristických výcvikových táborů, které se nacházejí na území Afghánistánu. Rovněž měla být poskytnuta ochrana diplomatům, novinářům a humanitárním pracovníkům v Afghánistánu (tamtéž).

Během svého projevu v Kongresu tedy George W. Bush naznačil, jak bude americká administrativa na útoky z 11. září 2001 reagovat. Dal jasně najevo, že požaduje důraznější odpověď na tento teroristický čin. V souvislosti s tím zmínil, že kdo není na straně Spojených států, je na straně teroristů (Dunn 2005: 14–15). Jeho přístup znamenal do jisté míry posun ve vztazích s klíčovými aktéry, jako byly Čína, Rusko a Pákistán. Pákistán byl do té doby považován za významného spojence Tálibánu, ale teď byla pákistánská vláda vyzvaná ke spolupráci se Spojenými státy a měla se stát jedním z nejdůležitějších partnerů pro Spojené státy ve válce proti Afghánistánu (tamtéž: 15). Krátce po útocích z 11. září 2001 došlo k podepsání Pákistánské dohody mezi Spojenými státy a Pákistánem. Na základě toho došlo k přerušení pákistánsko-afghánských vztahů, což vedlo k izolaci Tálibánu, protože ztratil důležitého spojence (Lambeth 2005: 76).

Když Tálibán odmítl americký požadavek na vydání Usámy bin Ládina, prezident George W. Bush oznámil, že je potřeba do Afghánistánu vojensky intervenovat a Tálibán svrhnout (Katzman – Thomas 2017: 6). Bushova administrativa hledala podporu u OSN, konkrétně u Rady bezpečnosti, která může schválit vyslání vojenské mise do jiné země v případě porušení mezinárodního práva a bezpečnosti (tamtéž). Dne 12. září 2001 Rada bezpečnosti schválila rezoluci 1368, čímž vyjádřila podporu k podniknutí nezbytných kroků, které budou reagovat na útoky z 11. září 2001. Rezoluce teroristické útoky odsoudila a označila je za akt mezinárodního terorismu, který je hrozbou pro mezinárodní bezpečnost a mír. Zároveň vyzvala všechny státy, aby spolupracovaly při stíhání organizátorů teroristických útoků. Rezoluce 1368 vyjádřila připravenost přijmout veškerá nezbytná opatření, a to v souladu

s Chartou OSN (Joint Resolution: 2001). Právě toto vyjádření bylo interpretováno jako povolení od Rady bezpečnosti k vojenské akci. V rezoluci ale nedošlo k výslovnému schválení operace Trvalá svoboda, ani k odkazu na kapitolu VII Charty OSN, která umožňuje reagovat na ohrožení mezinárodního míru a bezpečnosti užitím vojenské síly (Katzman – Thomas 2017: 6).

Následně dne 18. září 2001 podepsal prezident George W. Bush rezoluci, jež autorizovala použití ozbrojené síly proti osobám, které byly zodpovědné za útoky na Spojené státy z 11. září 2001.¹ Vzhledem k tomu, že tento čin představoval hrozbu pro národní bezpečnost i pro americkou zahraniční politiku, tak bylo nezbytné, aby Spojené státy uplatnily právo na sebeobranu a ochranu amerických občanů ve Spojených státech i v zahraničí. Proto bylo schváleno použití vojenských sil proti státům, organizacím či osobám, které se podílely na teroristickém útoku z 11. září 2001 (Joint Resolution 2001). Operace Trvalá svoboda začala 7. října 2001. Zpočátku se jednalo především o letecké údery na sídla Tálibánu a al-Káidy. Hlavním cílem leteckých úderů bylo pomoci vojákům NATO a pašunským protitálibánsky orientovaným silám, aby mohly postupovat na pozice Tálibánu (Katzman – Thomas 2017: 7). Cíle se vybíraly tak, aby bylo teroristům znemožněno využívat Afghánistán jako svoji základnu. Jednalo se například o vojenskou akademii, o výcvikové tábory či o dělostřelecké jednotky. Během několika dní od vypuknutí konfliktu se spojencům podařilo získat leteckou nadvládu nad Afghánistánem. Představitelé Tálibánu brzy zjistili, jaká místa pravděpodobně nebudou Spojené státy bombardovat a vytvořil si z nich svoje nová útočiště. Jednotky Tálibánu se přesunuly do obytných oblastí, mešit a budov humanitárních organizací, čímž začaly ohrožovat životy civilních obyvatel (Lambeth 2005: 81, 88–89, 99–100).

Ke svržení tálibánské vlády došlo po 76 dnech od počátku bombardování, tedy 23. prosince 2001 (tamtéž: 247). Novým dočasně zvoleným prezidentem, který stál v čele prozatímní vlády, se stal Hamid Karzai. Ten nakonec zůstal

---

¹ Podle americké ústavy disponuje prezident pravomocí přijmout takové opatření, díky kterému bude možné předcházet činům mezinárodního terorismu, který je zaměřený proti Spojeným státům (Joint Resolution 2001).

v čele země až do roku 2014, kdy se z Afghánistánu stáhly všechny bojové jednotky NATO (BBC 2014). Po počátečních vojenských úspěších z přelomu let 2001 a 2002 se americká vláda rozhodla, že připraví strategickou vizi pro Afghánistán. V prosinci 2002 přijal americký Kongres Zákon o podpoře svobody (*Freedom Support Act*), který schválil federální financování rozvojové, humanitární a bezpečnostní pomoci, a to s cílem vytvořit v Afghánistánu stabilní společnost, která nebude podporovat teroristické organizace. Plány pro Afghánistán byly výsledkem mezinárodní konference, která se uskutečnila v německém městě Bonn v prosinci 2001 (SIGAR 2018: 11).

3.1 Americká strategie pro Afghánistán

Roku 2002, tedy krátce po teroristických útocích na Světové obchodní centrum a budovu Pentagonu, zahájily Spojené státy stabilizační proces v Afghánistánu, jednalo se totiž o zemi, která byla ideálním útočištěm pro teroristické organizace, jež ale představovaly hrozbu pro globální bezpečnost, tedy i pro Spojené státy. Představitelé americké zahraniční politiky dospěli k názoru, že pouhé zajištění bezpečnosti a snížení přítomnosti povstalců ve vzdálenějších oblastech nezabrání tomu, aby v Afghánistánu sídlily teroristické skupiny (SIGAR 2018: 1–2). Pro poražení al-Káidy bylo nutné zajistit, aby se jim nepodařilo obsadit vzdálenější oblasti Afghánistánu, kde by mohli její stoupenci plánovat provedení dalších útoků. Takové území bylo většinou kontrolováno Tálibánem, proto bylo klíčové vytlačit Tálibán z nejvýznamnějších oblastí, které ovládal. To ale komplikoval fakt, že Tálibán poskytoval místním obyvatelům nejrůznější služby, a tak byl Afghánci vnímán pozitivně. Bylo tedy potřeba přesvědčit místní obyvatele, že nová legitimní vláda představuje lepší variantu než návrat k Tálibánu (tamtéž: 1–3).

Proces stabilizace a zajištění bezpečnosti v Afghánistánu byl realizován především v rámci programů agentury USAID, amerického ministerstva obrany

a ministerstva zahraničí. Financování programů se začalo snižovat až po roce 2011, kdy byla odpovědnost za správu a bezpečnost postupně přesouvána na afghánskou vládu a afghánské bezpečnostní složky (tamtéž: 4). Stabilizační projekty v tomto sledovaném období byly především krátkodobé a zaměřovaly se na nejisté oblasti. Představovaly dočasné opatření k tomu, aby byly upevněny zisky armády při územní kontrole a bylo možné dosáhnout zlepšení postavení afghánské vlády, aby mohla co nejdříve převzít kontrolu nad celou zemí (tamtéž: 5). Stabilizační program byl navržen tak, aby zlepšil bezpečnost v Afghánistánu, rozšířil dosah afghánské vlády a usnadnil rekonstrukci v jednotlivých provinciích. Měl vést k vytvoření podmínek, které umožní udržitelný mír a bezpečnost v Afghánistánu. Jeho hlavním cílem bylo zajistit stabilitu, na kterou bude moci následně navázat tradiční forma dlouhodobé rozvojové pomoci (tamtéž: 5). Kroky Spojených států amerických v Afghánistánu se během Bushovy administrativy odvíjely od níže uvedených dokumentů, které se zabývaly rekonstrukcí Afghánistánu. Jednalo se o Bonnskou dohodu z roku 2001, Zákon o podpoře svobody Afghánistánu z roku 2002 a o Afghánskou dohodu z roku 2005 (SIGAR 2008: 13).

Na konferenci v německém městě Bonn byla na konci roku 2001 podepsaná Bonnská dohoda, která se týkala nastolení politické rekonstrukce v Afghánistánu. Bonnská dohoda stanovila, že se v Afghánistánu zřídí prozatímní orgán *Loya Jirga*², který bude zástupcem afghánské svrchovanosti. Tento přechodný orgán měl vést Afghánistán do té doby, dokud nebude možné jmenovat novou afghánskou vládu ve svobodných a spravedlivých volbách. Ty se měly konat nejpozději do dvou let od svolání prozatímní *Loya Jirga*. Do té doby byla *Loya Jirga* pověřena každodenním řízením státních záležitostí Afghánistánu, spoluprací s mezinárodními silami v boji proti terorismu, organizovanému zločinu a drogám. Zároveň se zavázala dodržovat mezinárodní

---

² *Loya Jirga* je instituce, která se dřív svolávala v době národní krize nebo při řešení národních problémů. Rovněž byla využívána ke schvalování nové ústavy, vyhlášení války nebo při výběru nového krále. Dnes se ovšem nejedná o oficiální rozhodovací orgán, její rozhodnutí nejsou právně závazná. Rozhodnutí musí být schváleno afghánským parlamentem a prezidentem (Bezhan 2013).

právo a dobré vztahy s mezinárodním společenstvím (UN Security Council 2001: 3–6).

Americký Kongres přijal o rok později, tedy v prosinci 2002, Zákon o podpoře svobody Afghánistánu (*Afghanistan Freedom Support Act*), který nastínil hlavní americkou strategii v Afghánistánu, ta měla především podporovat cíle, které byly dohodnuté na konferenci v Bonnu (SIGAR 2008: 14). Podle amerického Kongresu by měly Spojené státy podporovat snahu o rozvoj demokratických institucí v Afghánistánu. Zajištěním míru a bezpečnosti je totiž možné zabránit tomu, že se země znovu nestane útočištěm pro mezinárodní terorismus. Účelem americké pomoci bylo zajistit bezpečnost Spojených států a spolu s tím i celého světa. Zároveň by se tak měla snížit pravděpodobnost, že se Afghánistán stane útočištěm pro teroristy. Spojené státy proto budou podporovat afghánskou vládu v činnostech, které reagují na potřeby místních obyvatel (*Afghanistan Freedom Support Act of 2002: 2712/2–3*). Spojené státy poskytnou Afghánistánu pomoc v případě naléhavých humanitárních potřeb, mezi které patří například dodání potravin, zajištění pitné vody, přístřeší a lékařské pomoci. Dále se zaměří na repatriaci vysídlených osob a na jejich opětovné začlenění do domovských komunit v Afghánistánu. Rovněž se budou snažit omezit pěstování a prodej heroinu a spolu s tím i snížit poptávku po nezákonných narkotikách mezi Afghánci (*tamtéž: 2712/4*).

Podepsáním tohoto dokumentu se Spojené státy zavázaly, že budou pomáhat při obnově zemědělského sektoru, kde se pokusí vytvořit pracovní místa pro vracející se uprchlíky, vnitřně vysídlené osoby a pro bývalé bojovníky. Dále se zaměří na lepší přístup k základnímu vzdělávání a na podporu nezávislých médií (*tamtéž: 2712/5*). Pro stabilizaci Afghánistánu bylo také důležité vytvořit a vyškolit profesionální policejní a bezpečnostní síly, které měly dohlížet na dodržování lidských práv. Posílení stability v Afghánistánu skrze zlepšení bezpečnosti bylo zásadní pro fungování afghánské vlády. Proto Spojené státy americké slíbily, že budou poskytovat podporu prozatímní afghánské vládě, a to

finanční i politickou. Dále se zaměří na budování národní armády a policejních sil, aby zajistily bezpečnost v celé zemi (tamtéž: 2712/11–13).

Afghánská dohoda z roku 2006 představovala další krok v procesu rekonstrukce Afghánistánu, který navazoval na Bonnskou dohodu z roku 2001. Afghánská dohoda vytvořila rámec pro spolupráci s Afghánistánem pro další nadcházející roky, přičemž hlavním cílem této dohody bylo, aby se Afghánistán stal soběstačnější zemí (SIGAR 2008: 14). Mezi nejdůležitější pilíře na dalších pět let od přijetí Afghánské dohody patřilo zajištění bezpečnosti, vlády (tj. právního státu a lidských práv), hospodářského a sociálního rozvoje (The Afghanistan Compact 2006: 2). Spolu s hospodářským a sociálním rozvojem mělo dojít ke snížení chudoby a nezaměstnanosti. Bylo potřeba se zaměřit především na oblasti vzdělávání, zdravotnictví, zemědělství a rozvoje soukromého sektoru. Rovněž se měla snížit produkce omamných látek a obchod s nimi (tamtéž: 4). Protože bezpečnost státu nelze zajistit pouze vojenskými prostředky, bylo nutné zaměřit se na posílení rekonstrukce a rozvoje. Za tímto účelem měly v Afghánistánu působit mezinárodní ozbrojené síly ISAF, které byly pod vedením NATO a operace Trvalá svoboda pod vedením USA. Protiteroristické operace měla probíhat v rámci úzké koordinace s ISAF a afghánskou vládou (tamtéž: 3). Předpokládalo se, že do konce roku 2010 bude vycvičena afghánská národní a pohraniční policie, která bude schopna plnit bezpečnostní potřeby země. Mělo se jednat přibližně o 62 000 vycvičených jednotek (tamtéž: 5–6).

3.2 Podpora demokratické vlády v Afghánistánu

Od ledna 2002 působili v Afghánistánu poradci USAID/OTI (*Office of Transition Initiatives*) a snažili se vytvořit mechanismy, které budou schopné poskytnout rychlou a cílenou pomoc místním obyvatelům a afghánské vládě (USAID 2020b). USAID/OTI se v Afghánistánu zaměřila na tři základní body, patřila mezi ně legitimizace nové afghánské vlády, podpora demokratického procesu a rozvoj afghánských médií (USAID 2005: 7).

Jejich hlavním úkolem bylo podpořit proces obnovy a politického rozvoje v Afghánistánu, který se stal postkonfliktní zemí. To zahrnovalo například podporu demokracie, zajištění ekonomického rozvoje země, zlepšení infrastruktury, zdravotnictví a vzdělávání. Tyto kroky měly mimo jiné podpořit nastolení důvěryhodnosti a legitimacy vlády, protože bylo potřeba, aby místní obyvatelé věděli, že afghánská vláda je schopna reagovat na jejich potřeby (USAID 2020b). Spojené státy a jejich spojenci se přitom řídili Bonnskou dohodou, která byla sjednaná pod záštitou OSN. Poradci USAID/OTI byli v Afghánistánu přítomni tři a půl roku a jejich činnost byla ukončena v červnu 2005. Během této doby disponovali se 46,6 milionů dolarů (USAID 2005: 14). Zásadní problém, se kterým se zástupci USAID/OTI v Afghánistánu potýkali, byl nedostatek terénních pracovníků a chaotická situace v zemi. To do značné míry komplikovalo shromažďování informací a naplňování cílů (tamtéž: 66).

Na konci roku 2002 byl do Afghánistánu rovněž vyslán provinční rekonstrukční tým, který v mnoha oblastech s agenturou USAID spolupracoval. Americké provinční rekonstrukční týmy v Afghánistánu se skládaly z bezpečnostních, logistických a zdravotnických složek, přičemž velikost týmů se obvykle pohybovala od 50 do 100 osob. Jejich posláním bylo legitimizovat přítomnost centrální vlády v jednotlivých provinciích tím, želepší bezpečnost, usnadní průběh rekonstrukce a pomůžou zajistit rozvoj Afghánistánu (SIGAR 2018: 12). Příkladem spolupráce provinčního rekonstrukčního týmu a agentury USAID mohou být takzvané projekty rychlého dopadu (*Quick Impact Projects*). Jeden takový program fungoval mezi roky 2003 až 2007 a měl k dispozici

87 milionů dolarů (tamtéž: 14). V rámci tohoto projektu docházelo například k výstavbě škol. Jeho cílem bylo zlepšit image afghánské vlády u místních obyvatel a zároveň měl připravit Afghánistán na dlouhodobější rozvojové programy (tamtéž).

Nastolení legitimní vlády je důležitým bodem při podpoře rozvoje postkonfliktního státu. Proces legitimizace vlády probíhal v Afghánistánu od konce roku 2001, USAID/OTI poskytovala například logistickou podporu ministerstvům a usilovala o to, aby se podařilo propojit novou vládu s venkovskými komunitami prostřednictvím projektů, které budou mít pozitivní a rychlý dopad na společnost a zároveň pomohou zviditelnit afghánskou vládu. Zásadním problémem bylo to, že místní obyvatelé si byli dobře vědomi toho, že tyto projekty jsou financované dárcovskými agenturami a zapojení afghánské vlády je minimální (USAID 2005: 8–9). Důležitým krokem byla rovněž podpora aktivity u voleb, financování volebních procesů a snaha zvýšit informovanost o volbách. Afghánskou vládu se nakonec podařilo sestavit za 5,2 milionů dolarů z celkového rozpočtu 46,6 milionů dolarů (tamtéž: 12). Poměrně velkým problémem ale bylo stále to, že ministerstva spolu nedokázala spolupracovat, a zároveň nefungovala komunikace s provinčními a okresními zástupci (tamtéž: 12).

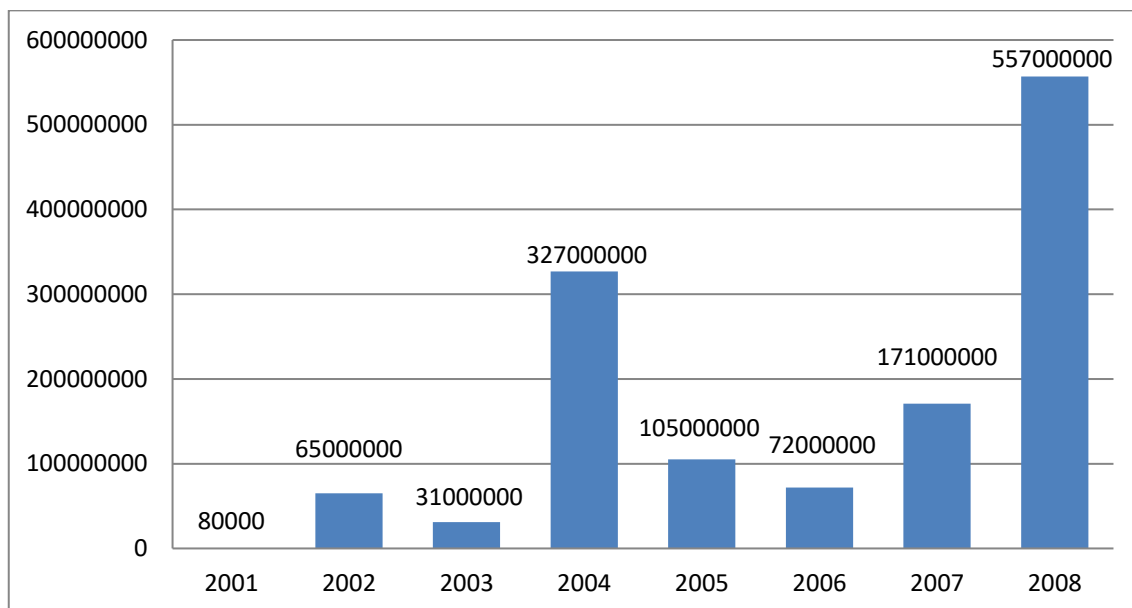
USAID/OTI podporovala do prvních demokratických voleb prozatímní úřad, aby mohl efektivně vládnout v celém Afghánistánu. Její zaměstnanci se snažili budovat pevné vazby mezi občanskou společností a nově vznikající vládní strukturou, například skrze zvyšování kvality a zlepšování dostupnosti veřejných informací. Rovněž bylo potřeba zajistit, aby se občané začali aktivně podílet na rozhodovacích procesech. Proto bylo nutné postupně budovat důvěru občanů ve vládní strukturu a politický pokrok. Strategie USAID/OTI byla navržena tak, aby vedla k parlamentním volbám, které se měly konat v roce 2004 (tamtéž: 22–23). Dne 9. října 2004 se v Afghánistánu konaly první přímé prezidentské volby, ke kterým bylo registrováno přes 10 milionů občanů. Spojené státy americké

poskytly 78 milionů dolarů z celkové částky 198 milionů dolarů, která byla potřebná k uspořádání voleb (Office of the Press Secretary 2004).

Demokratické volby byly považovány Spojenými státy za klíčový krok, který měl pomoci zavést v Afghánistánu demokracii (Amanpour – Naqvi 2004). V souvislosti s přípravami voleb do Národního shromáždění a do Provinční rady agentura USAID poskytla pomoc Společnému volebnímu řídicímu orgánu, aby mohly volby proběhnout pokojně a co nejvíce se snížila míra podvodů. Agentura USAID pomáhala například s vytvořením nezávislých volebních komisí, se školením voličů ve všech 34 provinciích a rovněž se školením nezávislých kandidátů (ReliefWeb 2005). Ovšem ani demokratické volby situaci v zemi příliš nezměnily. Ukázalo se, že vláda afghánského prezidenta Karzaiho má kontrolu pouze nad 30 % území, dalších 10 % ovládá Tálibán a zbytek lokální skupiny a kmeny (Katzman 2008: 10). Spojené státy se nadále snažily posilovat americko-afghánské vztahy, i z toho důvodu prezident Karzai opakovaně navštívil Spojené státy, což zahrnovalo i setkání s prezidentem Bushem v Camp Davidu v říjnu 2007 (tamtéž: 12).

Níže přiložený graf znázorňuje, jak se měnilo financování sektoru vládnutí během administrativního období prezidenta George W. Bushe. K nejvýraznějšímu navýšení zahraniční pomoci došlo v roce 2004, kdy se konaly první afghánské prezidentské volby a zároveň se blížily první volby do parlamentu. Finanční pomoc byla tento rok ve výši 327 milionů dolarů. Nejvíce financí bylo v tomto sledovaném období poskytnuto v roce 2008, tedy opět rok před prezidentskými volbami v Afghánistánu. K nejvýraznějšímu poklesu pomoci došlo v roce 2003, což může mít souvislost s tím, že Spojené státy americké zahájily válku v Iráku, která se na určitou dobu stala jejich hlavním zájmem (AlJazeera 2017a). Finance, které spadaly do kategorie „*Vláda a rozvoj společnosti*“, byly následně rozděleny na podporu právního a soudního vývoje, na volby, administrativní management, protikorupční organizace, politické strany (USAID nedatováno).

Graf č. 1 – Vláda a rozvoj společnosti (částky jsou uvedené v dolarech)

Zdroj: Vytvořeno autorkou dle dat z: USAID (nedatováno).

3.3 Zajištění bezpečnosti

V rámci této kapitoly se blíže zaměřím na zajištění bezpečnosti v Afghánistánu, protože převážná část americké pomoci souvisela s činnostmi, které se týkaly právě posílení bezpečnosti v Afghánistánu. Od roku 2001 putovalo více než 56 % z celkové americké pomoci do Fondu afghánských bezpečnostních sil. Tento účet byl určen pro podporu výcviku a k nákupu vybavení pro afghánské bezpečnostní síly. Do roku 2010 směřovalo přes 63 % americké zahraniční pomoci do bezpečnostních programů (Tarnoff 2010: 2). Americké vojenské jednotky byly v Afghánistánu přítomné na základě Dohody o stavu sil (*Status of Forces Agreements*), která byla uzavřena mezi Spojenými státy a afghánskou prozatímní vládou v listopadu 2002 (Katzman 2008: 26), protože na rozdíl od situací, kdy stát obsadí část jiného státu v rámci válečného konfliktu, bylo potřeba pro přítomnost amerických vojáků v Afghánistánu získat souhlas hostitelského státu. Ta z právního hlediska vymezila povinnosti a práva vojenského personálu, který byl přítomný na cizím území (Voetelink 2015: 3). Dohody o stavu sil jsou

významné i z toho důvodu, že regulují stav sil v zahraničí. Pokud takováto dohoda podepsaná není, může dojít k pozastavení či zrušení zahraničních vojenských aktivit ze strany poskytovací země (tamtéž: 5).

Po pádu Tálibánu se americké síly spolu a afghánskými jednotkami potýkaly s poměrně nízkou úrovní povstaleckého násilí ze strany Tálibánu. Během těchto let se uskutečnilo několik operací proti Tálibánu v odlehlejších oblastech země. Jednalo se například o operaci Mountain Viper (2003), dále o operaci Avalanche (2003), o operaci Mountain Storm (2004), o operaci Lightning Freedom (2004–2005) a o operaci Pil-elephant (2005). Američtí velitelé v Afghánistánu uvěřili tomu, že se jim podařilo povstání ukončit. Nárůst násilí ze strany Tálibánu, ke kterému začalo docházet v polovině roku 2006, byl pro Spojené státy nečekanou událostí. Povstání během posledních let bylo na nízké úrovni a podle průzkumů veřejného mínění se ukazovalo, že Tálibán je vnímán jako nepopulární (Katzman 2008: 21). Pokud se podíváme například na nárůst sebevražedných útoků, tak zjistíme, že roku 2003 došlo v Afghánistánu pouze ke 2 útokům, o rok později se jednalo o 5 sebevražedných útoků. Roku 2005 se toto číslo mírně navýšilo na 17 útoků za rok. V roce 2006 došlo ke skokovému nárůstu na 139 útoků za rok. Spolu se sebevražednými útoky došlo i k nárůstu využití výbušných zařízení. Zatímco roku 2003 se jednalo o 81 případů, tak v roce 2006 bylo odpáleno 1992 výbušných zařízení (SIGAR 2018: 20).

To bylo jedním z důvodů, proč administrativa prezidenta George W. Bushe považovala za hlavní bezpečnostní prioritu v Afghánistánu zabránit al-Káidě a Tálibánu v tom, aby napadly afghánskou vládu. Mezi pilíře amerického bezpečnostního úsilí v této době patřilo následující: pokračující bojové mise amerických sil a Mezinárodních bezpečnostních sil ISAF pod vedením NATO³, dále se jednalo například o působení provinčních rekonstrukčních týmů pod vedením USA a NATO. Důležitým bodem byl také výcvik afghánské národní

---

³ K roku 2006 bylo přibližně 65 % amerických jednotek v Afghánistánu pod vedením NATO, zbytek jednotek byl pod přímým vedením USA v rámci probíhající operace Trvalá svoboda (Katzman 2008: 20).

armády (ANA) a afghánské národní policie (ANP), kterým se budu věnovat v následující kapitole (Katzman 2008: 20).

Americké síly (*Combined Transition Command Afghanistan*) spolu s partnerskými zeměmi pomáhaly vycvičit novou afghánskou národní armádu a Afghánskou národní policii. V rámci posilování bezpečnosti bylo stěžejní vybudovat Afghánskou národní policii, která bude schopna bojovat proti tálibánským povstalcům (Katzman 2008: 32–35). Mezi roky 2002 až 2006 Spojené státy poskytly na výcvik afghánské policie 2,1 miliard dolarů a v průběhu roku 2008 se jednalo o dalších 3,8 miliard dolarů (Waltemate 2011: 9–10). Fungující policejní složky jsou pro zajištění bezpečnosti důležité, protože mnohdy jsou jedinými zástupci vlády a to, jakým způsobem zajišťují bezpečnost, ovlivňuje její legitimitu v očích civilistů. Ovšem tato snaha se potýkala s mnoha komplikacemi, příkladem může být třeba nedostatečná kapacita pro výcvik, takže mnoho policistů vykonávalo službu bez proškolení. Problém u špatně vyškolených policistů spočíval v tom, že se snadno zapletli do korupce či kriminálních aktivit. To ale poškozovalo pověst celé ANP, afghánské vlády a mezinárodních sil. Finance na výcvik ANP, které poskytly Spojené státy, výrazně převyšovaly financování od ostatních aktérů (tamtéž: 9–10).

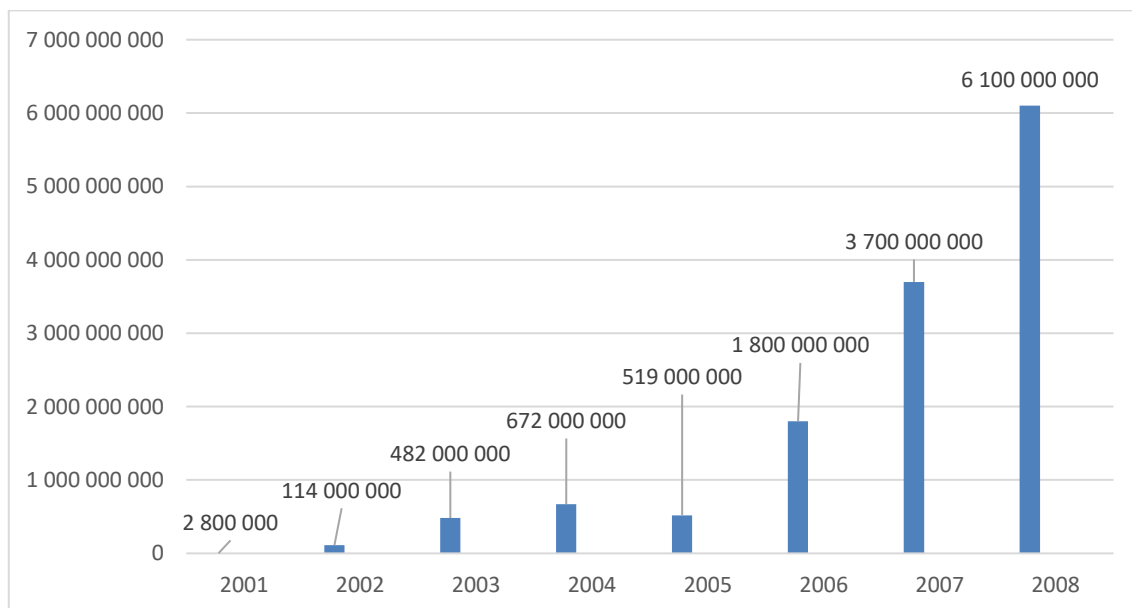
V prosinci roku 2002 proběhla konference v německém Petersbergu, kde byl dohodnut počáteční rámec pro afghánskou armádu. Měla se skládat ze 70 000 vojáků, kteří se dále měli rozdělit mezi letecký sbor a pěchotní jednotky (Younossi – Thruelsen – Vaccaro 2009: 13). Afghánskou národní armádu bylo nutné vybudovat zcela znovu, protože národní armáda, která existovala od 80. let 20. století, se téměř zcela rozpadla během občanská války, která probíhala mezi roky 1992 až 1996. Podle Spojených států a jejich spojenců se ANA měla stát hlavní silou při stabilizaci země (Katzman 2009: 41–43). Spojené státy věřily, že největší hrozbou pro stabilitu Afghánistánu byly frakční boje, proto bylo potřeba vybudovat pěchotní sílu, kterou by mohla afghánská vláda rychle nasadit, aby proti povstalcům zasáhla (SIGAR 2017: 15–16).

Výcvik byl do jisté míry omezen nedostatkem infrastruktury a vybavení. ANA postrádala základny v jednotlivých regionech a rovněž infrastrukturu, která byla nezbytná pro vojenskou logistiku a dopravu (tamtéž: 20). Přesto se Spojeným státům a jejich partnerům dařilo pokračovat v postupném rozšiřování ANA na požadovanou konečnou sílu 70 000 vojáků. Pro urychlení výcviku vybudovaly Spojené státy v Afghánistánu regionální školicí střediska, která pomáhala v náboru a výcviku vojáků (tamtéž: 39). Cílem bylo vycvičit vojáky ANA tak, aby byli schopni účastnit se operací společně s vojáky NATO a do budoucna mohli provádět nezávislé operace. Prvotním plánem bylo vytvořit plně schopnou afghánskou armádu do roku 2010, ale nakonec byl termín posunut na rok 2014. Do tohoto roku by měla mít armáda přibližně 122 000 vojáků (Younossi – Thruelsen – Vaccaro 2009: 10). Šest let od svého vzniku se ANA zatím nepodařilo převzít hlavní roli při zajišťování bezpečnosti Afghánistánu a koaliční jednotky se tak stále musely účastnit většiny bojů. Bylo jasné, že NATO ani Spojené státy nemohou zatím odejít z Afghánistánu, protože by to ohrozilo vše, čeho doposud dosáhly (tamtéž: 43, 60).

V případě financí, které šly do oblasti řešení konfliktu, nastolení míru a zajištění bezpečnosti můžeme pozorovat postupný nárůst do roku 2005. Jak můžeme vidět na grafu č. 2, tak od roku 2006 začalo docházet výraznému navýšení, a to každý další rok v tomto sledovaném období. Roku 2006 Spojené státy poskytly 1,8 bilionu dolarů, o rok později se jednalo už o 3,7 bilionu dolarů a poslední sledovaný rok o 6,1 bilionu dolarů. Většina financí mířila do sektorů, které se týkaly místních voleb a demokratické účasti na nich, na vývoj v právní a soudní oblasti, na podporu lidských práv a na boj proti korupci (USAID nedatováno).

Graf č. 2 – Konflikt, mír a bezpečnost (částky jsou uvedené v dolarech)

Zdroj: Vytvořeno autorkou dle dat z: USAID (nedatováno).

Od počátku americké přítomnosti v Afghánistánu došlo rovněž ke znatelnému nárůstu afghánské národní armády a policie, což pomohlo dosáhnout stavu, že teroristé z al-Káidy přišli o území, které jim poskytovalo bezpečné útočiště a nebude pro ně snadné získat ho zpět (Office of the Press Secretary 2008). Tabulka č. 1 zobrazuje postupný vývoj afghánských jednotek, konkrétně armády a policejních jednotek od roku 2003 do roku 2008, přičemž každý rok můžeme sledovat postupný nárůst oproti předchozímu roku.

Tabulka č. 1 - Velikost afghánských jednotek (2003–2008)

Rok	Afghánské bezpečnostní jednotky*
2003	6 000
2004	57 000
2005	66 000
2006	85 700
2007	125 000
2008	147 900

* Počty afghánských jednotek představují roční průměr. Tato čísla zahrnují afghánskou národní armádu včetně afghánské letecké jednotky, afghánskou policii, afghánskou uniformovanou policii, afghánskou národní civilní pořádkovou policii, speciální policejní jednotky a afghánskou anti-zločineckou policii.

Zdroj: Vytvořeno autorkou dle dat z: (Gollob – O’Hanlon 2020: 7).

3.4 Rozvojová pomoc

Od roku 2002 do roku 2005 probíhala v Afghánistánu další fáze rekonstrukce, která byla zaměřena na stabilizaci země a stavební práce (Kunder 2006). Americká rozvojová pomoc Afghánistánu byla většinou prováděna prostřednictvím agentury USAID. Významná část americké pomoci směřovala do oblasti infrastruktury, a to především na výstavbu silnic, vodních a hygienických zařízení a na elektrickou energii (Tarnoff 2012: 9–10). Po válce s Tálibánem žilo mnoho Afghánců v uprchlických táborech v Pákistánu či Íránu. Podle indexu lidského rozvoje (UNDP) z roku 2004 byl Afghánistán na 173. místě ze 178 sledovaných zemí. Celkem 71 % Afghánců, kteří byli starší 15 let, neumělo číst a psát. Většina místních obyvatel neměla přístup k elektřině a nezávadné pitné vodě (Kunder 2006), přičemž od některých horských vesnic byla nejbližší zpevněná cesta dva týdny pěšky. Když agentura USAID začala

s rekonstrukcí Afghánistánu, tak si většina obyvatel nepamatovala dobu, kdy by v Afghánistánu neprobíhal ozbrojený konflikt (tamtéž).

Počáteční strategie USAID byla zaměřena na to, aby se Afghánci mohli co nejdříve vrátit k normálnímu životu. Hlavním problémem byl nedostatečný hospodářský růst a nedostatek infrastruktury, protože bez fungující dopravní sítě a elektřiny se země téměř nemůže rozvíjet. Vzhledem k tomu, že pouze 7 % obyvatel mělo přístup k elektřině, tak začala být přestavovaná přehrada Kajaki, která měla zajistit elektřinu pro jižní část Afghánistánu (tamtéž). Rovněž bylo důležité vybudovat v Afghánistánu nové silnice, z výdajů USAID šlo na jejich výstavbu přibližně 25 % z celkového rozpočtu. Výstavba silnic byla považována za klíčovou, protože měla umožnit afghánským farmářům uvést na trh legitimní produkty, namísto vypěstovaného máku, ze kterého se připravovalo opium. Prioritu mělo vybudování silnice, která propojí hlavní město Kábul s Kandahárem (Katzman 2008: 46).

Americká pomoc se zároveň snažila stimulovat růst afghánské ekonomiky, což zahrnovalo například poskytování odborných znalostí, které pomohly reformovat právní oblast, včetně daňových a správních politik (Tarnoff 2012: 11–12). Zemědělský sektor poskytoval obživu většině Afghánců, proto bylo potřeba nabídnout farmářům plnou alternativu pěstování máku. Roku 2004 agentura USAID vytvořila program, který byl součástí protidrogové strategie USA a poskytoval alternativní možnosti výdělků. Hlavní překážkou ale stále zůstávala bezpečnostní situace v Afghánistánu, protože pracovníci USAID museli pravidelně čelit útokům či únosům. Od roku 2002 bylo zavražděno 114 pracovníků, kteří byli financováni USAID, a dalších 130 zaměstnanců bylo vážně zraněno (Kunder 2006).

Od roku 2002 agentura USAID vynaložila více než 3,4 miliardy dolarů na pomoc Afghánistánu. Po šesti letech poskytování pomoci žilo přibližně 80 % obyvatel v docházkové vzdálenosti od zdravotnického zařízení, což je 9 % zlepšení oproti roku 2002 (ReliefWeb 2008). Postaveno bylo 670 zdravotnických zařízení a vyškoleny byly přes 10 500 zdravotnických

pracovníků (tamtéž). K pokroku došlo rovněž v oblasti infrastruktury, když agentura USAID začala být roku 2002 v Afghánistánu aktivní, existovalo tam pouze 50 kilometrů zpevněné silnice. Do roku 2008 se podíleli na výstavbě přibližně 2700 kilometrů silnic, včetně dálnic a regionálních komunikací. Rozvoj se nevyhnul ani oblasti školství, do roku 2008 bylo postaveno přes 680 škol, zároveň bylo vytištěno a rozvezeno do škol přes 60 milionů učebnic (tamtéž).

Prezident George W. Bush odletěl v prosinci 2008, tedy těsně před koncem jeho volebního období, do Afghánistánu. Řekl, že Spojené státy si stanovily velmi ambiciózní cíl, rozhodly se pomoci Afghánistánu, aby se z něj stala demokratická země, bez přítomnosti extremismu a teroru. Dosáhnout tohoto cíle je podle něj ale velmi obtížné a zdlouhavé. Jak dokládá tabulka č. 2, tak na důkaz spolupráce a dodržení závazku byla navýšena přítomnost amerických vojáků v Afghánistánu, přičemž stejný krok učinili i američtí spojenci v rámci NATO (Office of the Press Secretary 2008).

Tabulka č. 2 - Přítomnost amerických jednotek v Afghánistánu (2001–2008)

Rok	Americké jednotky*
2001	2 500
2002	9 700
2003	13 100
2004	16 700
2005	17 800
2006	22 100
2007	24 700
2008	31 800

*Počty amerických jednotek v Afghánistánu představují roční průměr.

Zdroj: Vytvořeno autorkou dle dat z: (Gollob – O'Hanlon 2020: 5).

4 Americká zahraniční politika vůči Afghánistánu za Baracka Obamy

Senátor Barack Obama vedl svoji prezidentskou kampaň na základě úvah o „dobré“ a „špatné“ válce. To znamená, že podporoval válku v Afghánistánu a považoval ji za nezbytnou, ale probíhající válku v Iráku⁴ kritizoval a označil ji za velkou chybu (Landler 2017). Válka v Afghánistánu byla důležitá proto, že v zemi byla stále přítomná organizace al-Káida, která byla zodpovědná za teroristické útoky na Spojené státy v září 2001. Během projevu, který se uskutečnil 15. července 2008, prezident Barack Obama řekl, že válku v Iráku označuje za neúspěšnou, protože odvádí pozornost od stále narůstající teroristické hrozby v Afghánistánu. Pronesl, že pokud bude zvolen americkým prezidentem, tak do 16 měsíců od jeho zvolení nechá stáhnout většinu amerických jednotek z Iráku a rovněž dokončí boj proti al-Káidě (Indurthy 2011: 14).

V červenci roku 2008 se setkal, tehdy pouze ještě jako senátor, Barack Obama s afghánským prezidentem Hamidem Karzaim, přičemž tato cesta se konala čtyři měsíce před americkými prezidentskými volbami (CNN 2008a). Během jejich společného rozhovoru pronesl, že jednou z největších chyb po 11. září 2001, které se Američané v Afghánistánu dopustili, bylo to, že svou činnost v zemi nedokončili, protože se začali více věnovat situaci v Iráku. Barack Obama tehdy uvedl, že je potřeba v Afghánistánu navýšit počet amerických vojáků a spolu s tím bude nutné, aby afghánská vláda dělala více než doposud (CNN Politics 2008b). Barack Obama slíbil, že pokud bude zvolen americkým prezidentem, nechá vyslat do Afghánistánu dalších 10 000 vojáků na podporu 36 000 amerických vojáků, kteří byli v Afghánistánu již přítomní (MacAskill – Smees 2008). Nakonec dodal, že dopadení Usámy bin Ládina, vůdce teroristické organizace al-Káida, má symbolickou hodnotu, ale nebude to stačit k tomu, aby se ukončila válka proti terorismu (tamtéž).

---

⁴ Válku v Iráku zahájil prezident George W. Bush, přičemž hlavním cílem Spojených států bylo zajmout Saddáma Husajna. Jako důvod pro zahájení intervence bylo to, že Irák disponuje zbraněmi hromadného ničení, což se nakonec nepotvrdilo (Butt 2016).

V únoru 2009, tedy krátce poté, co byl Obama zvolen americkým prezidentem, představil plán pro Afghánistán, jehož cílem bylo zamezit tomu, aby režim Tálibánu nabyl znovu na síle. Bylo potřeba zajistit, že se Tálibán znovu nestane vládnoucí skupinou v zemi a že neumožní al-Káidě využívat Afghánistán jako svoji základnu (Nelson nedatováno).

4.1 Americká strategie pro Afghánistán

Následně v březnu roku 2009 prezident Barack Obama představil komplexní strategii pro Afghánistán (*Comprehensive strategy*), se kterou mělo dojít k rozmístění dalších 21 000 amerických vojáků v této zemi (Indurthy 2011: 15). Prezident Barack Obama během svého proslovu sdělil, že situace v Afghánistánu je stále nebezpečnější, a ačkoliv je to už přes 7 let, co byl Tálibán svržen, v zemi stále probíhá válka a povstalci ovládající značné části území (Obama 2009a). Od roku 2001 se mnoho stoupenců Tálibánu přesunulo do sousedního Pákistánu, protože jeho hornatý terén představoval ideální útočiště. Vycvičení bojovníci byli následně posíláni zpátky do Afghánistánu, aby tam podpořili povstání. Podle prezidenta Obamy by návrat Tálibánu k moci znamenal pro Afghánistán mezinárodní izolaci, paralyzovalo by to tamní ekonomiku a začalo by docházet k porušování lidských práv a svobod (tamtéž). Prezident Obama v této souvislosti prohlásil, že „[n]ejsme v Afghánistánu, abychom tuto zemi kontrolovali nebo jí diktovali její budoucnost. Jsme v Afghánistánu, abychom čelili společnému nepříteli, který ohrožuje Spojené státy americké a naše přátele a spojence“ (tamtéž). Hlavním cílem této strategie bylo porazit al-Káidu v Afghánistánu i v Pákistánu a zabránit tomu, aby nedošlo k jejich obnově. Pro zajištění bezpečnosti bylo potřeba dalších zemědělských specialistů, pedagogů či právníků a zabránit nelegálnímu prodeji drog. Během svého proslovu rovněž zmínil, že takový úkol Amerika nemůže splnit sama, proto bude hledat podporu u OSN a svých spojenců, aby pomohli s přípravou afghánských voleb a výcvikem afghánských bezpečnostních sil (tamtéž).

V prosinci téhož roku vystoupil se svým projevem o Afghánistánu na Americké vojenské akademii ve West Pointu, kde zopakoval, že hlavním cílem Spojených států v Afghánistánu je porazit al-Káidu a zabránit tomu, aby Afghánistán v budoucnu ohrožoval Spojené státy a jejich spojence. Bylo potřeba al-Káidě sebrat bezpečné útočiště, posílit afghánskou vládu a bezpečnostní síly, aby do budoucna mohly právě ony převzít odpovědnost za bezpečnost v Afghánistánu. Zdůraznil, že je potřeba pomoci afghánské vládě, aby si získala podporu a důvěru u místních obyvatel (Indurthy 2011: 16). V době, kdy Barack Obama nastoupil do úřadu, bylo v Afghánistánu přítomno přibližně 32 000 Američanů, oproti tomu v Iráku na vrcholu války bylo přes 160 000 amerických jednotek (Obama 2009b). Barack Obama krátce po svém zvolení schválil vyslání dalších vojenských jednotek do Afghánistánu, které se po 18 měsících měly začít postupně vracet zpět do Spojených států. Ještě předtím ale měly za úkol začít přenášet odpovědnost za bezpečnost v Afghánistánu na místní bezpečnostní jednotky, aby bylo možné v červenci 2011 zahájit stahování amerických vojáků (tamtéž).

Ovšem i přes veškeré snahy byla americká vláda kritizovaná za to, že ještě v roce 2010 neposkytla žádnou ucelenou analýzu o celkovém vojenském úsilí během války v Afghánistánu, rovněž nebyla zveřejněna ani podrobná analýza celkových nákladů a předpoklad nákladů budoucích. Problémy v afghánské vládě, rozšířená korupce a obchod s drogami byly dle kritiků americké administrativy do velké míry ignorovány (Cordesman 2010). Pro zajištění bezpečnosti nestačilo posílit armádní složky, bylo potřeba zajistit základní bezpečnost a ochranu lidských práv místním obyvatelům, čehož se všem ani po tolika letech americké přítomnosti stále nedostávalo. Na zajištění bezpečnosti měla navázat poválečná rekonstrukce země a její rozvoj (Human Right Watch 2009).

K desetiletému výročí Bonnské konference, která se uskutečnila roku 2001, se znovu sešlo mezinárodní společenství s Afghánskou islámskou republikou v Bonnu, aby se obnovilo vzájemné odhodlání k budování stabilního a prosperujícího Afghánistánu. Během konference byly ještě jednou potvrzeny závazky z Londýnské konference⁵ a z Kábulského procesu⁶ (*The International Afghanistan Conference in Bonn 2011*: 1). Afghánistán potvrdil, že politický systém bude i nadále založen na afghánské ústavě a že Afghánci budou dále budovat stabilní a demokratickou společnost, která bude založena na zásadách právního státu, kde ústava zaručuje lidská práva spolu se základními svobodami (tamtéž: 2). Mezinárodní společenství se zavázalo, že i po roce 2014 se bude stále aktivně zapojovat do rozvoje Afghánistánu, především pokud jde o podporu afghánských bezpečnostních sil. Dlouhodobý hospodářský růst bude záviset především na rozvoji zemědělského sektoru a těžby, proto se mezinárodní společenství zavázalo, že jejich rozvoj podpoří (tamtéž: 2–3).

Americké kroky v Afghánistánu se i za administrativy Baracka Obamy řídily několika dohodami. Například dne 1. května 2012 prezident Barack Obama a prezident Hamid Karzai podepsali Trvalou dohodu o strategickém partnerství (*Enduring Strategic Partnership Agreement*). Spojené státy se v ní zavázaly, že budou až do roku 2014 zajišťovat stabilitu a rozvoj v Afghánistánu (Katzman 2015: 29). Trvalá dohoda o strategickém partnerství nahradila dříve podepsanou Dohodu o strategickém partnerství (*Strategic Partnership Agreement*), která byla uzavřena v květnu 2005, mezi prezidentem Georgem W. Bushem a prezidentem Hamidem Karzaim (tamtéž: 30). Tato dohoda podrobně popisovala, jak bude probíhat partnerství mezi zeměmi po ukončení války. Jednalo se vlastně o snahu

---

⁵ Jednalo se o mezinárodní setkání, kterého se zúčastnilo přes 70 zemí. Cílem této konference bylo projednat, jak bude mezinárodní společenství podporovat protipovstalecké rekonstrukční operace v Afghánistánu (Lamb 2010).

⁶ Kábulská konference, která se uskutečnila v červenci 2010, navázala na strategie, které byly poprvé představeny v roce 2008 v Paříži. Na konferenci bylo rozhodnuto, že odpovědnost za národní strategii a rozvoj bude mít samotný Afghánistán. V rámci Kábulského procesu byly vytvořeny národní prioritní programy, které se pak staly součástí afghánské národní rozvojové strategie (Ministry of Finance 2010).

upevnit dlouhodobé partnerství s Afghánistánem, které pomáhalo budovat afghánskou suverenitu a stabilitu celé země. Podepsání Trvalé dohody o strategickém partnerství potvrdilo, že spolupráce byla založena na vzájemném respektu a společných zájmech (Office of the Press Secretary 2012). Za účelem posílení regionální stability se obě strany zavázaly ke spolupráci, která měla obnovit historickou roli Afghánistánu jako mostu, který spojoval střední a jižní Asii s Blízkým východem. Rovněž byl potvrzen americký závazek přijatý na Bonnské konferenci v roce 2011, který se týkal hospodářského rozvoje Afghánistánu. Spojené státy rovněž slíbily, že podpoří udržitelný rozvoj, a to především v oblasti zemědělství, energetiky a dopravy (Enduring Strategic Partnership Agreement 2012: 5–6).

Americká vojenská přítomnost v Afghánistánu po roce 2014 měla být založena na Bilaterální bezpečnostní dohodě (*Bilateral Security Accord*), která vstoupila v platnost od 1. ledna 2015 a měla trvat do konce roku 2024. Podle Bilaterální bezpečnostní dohody mohlo v Afghánistánu po ukončení mezinárodní mise ISAF zůstat přítomno 10 000 amerických vojáků (Recknagel 2014). Ti měli fungovat jako posila Afghánistánu a zároveň měli zamezit vnějším a vnitřním hrozbám, které by mohly omezit suverenitu Afghánistánu. Taková činnost zahrnovala například poradenství a výcvik afghánských bezpečnostních složek. Důležitým bodem bylo to, že Bilaterální bezpečnostní dohoda stanovila, že pokud nedojde k uzavření nějaké nové dohody, tak americké jednotky nebudou v Afghánistánu provádět bojové operace (tamtéž).

4.2 Podpora demokratické vlády v Afghánistánu

Dne 20. srpna 2009 se v Afghánistánu konaly další prezidentské a provinční volby. Tentokrát mělo jít o první volby od pádu Tálibánu, které byly pořádané afghánskou volební komisí. I proto byla na základě dohody agentury USAID a Democracy International pro tyto volby uspořádána pozorovatelská mise. Jejím úkolem bylo pozorovat volební proces a informovat o něm. Poté měla vyhodnotit, zda se volby uskutečnily v souladu s mezinárodními standardy. Zatímco správu prezidentských voleb, které proběhly v roce 2004, a parlamentních voleb, které se konaly o rok později, měla na starost OSN, tak prezidentské volby v roce 2009 zajišťovala nově vytvořená Nezávislá volební komise a OSN zastávala pouze podpůrnou roli. Ani tyto volby se neobešly bez problémů, patřilo mezi ně například registrování nezletilých voličů, více registrací na jednu osobu nebo nedostupnost středisek pro registraci voličů (Democracy International 2010: 1–2).

S pomocí agentury USAID, Rozvojového programu OSN (UNDP) a dalších partnerských agentur bylo založeno Fórum svobodných a spravedlivých voleb v Afghánistánu (*Free and Fair Election Forum on Afghanistan*), které se stalo jednou z hlavních pozorovacích organizací v Afghánistánu. Dále agentura USAID podporovala program občanské výchovy mezi lety 2009–2010, což mělo pomoci zvýšit povědomí o volbách (SIGAR 2021a: 9). Ovšem i přes veškeré snahy byly výsledky prezidentských voleb zpochybněny kandidátem Abdullahem Abdullahem. Odborníci z OSN proto navrhli přepočítat náhodný vzorek volebních urn, výsledkem přepočítávání bylo zneplatnění více než 1 milionu hlasů. Abdullah Abdullah své zpochybnění voleb nakonec stáhl, protože podle něj stejně nebylo možné dojít k věrohodnému výsledku voleb (tamtéž: 10).

V listopadu 2009 tak Nezávislá volební komise oznámila znovuzvolení prezidenta Hamida Karzaiho, jeho vítězství ovšem zůstalo sporné, protože žádný z kandidátů nezískal většinu hlasů (SIGAR 2010: 78–79). Mezinárodní společenství krátce poté vyjádřilo znepokojení nad úrovní korupce v afghánské vládě, Afghánistán se v roce 2009 umístil podle Transparency International na

179. místě. Zaujal tedy druhé nejhorší místo hned za Somálskem. Podle agentury USAID korupce navíc podkopává bezpečnost, znemožňuje rozvoj a brání budování státu a demokracie (tamtéž).

Nezávislá volební komise čelila velkým výzvám, a to zejména v případě parlamentních voleb, které se měly uskutečnit v roce 2010. Chyběly jí totiž zdroje k tomu, aby mohla tyto volby uskutečnit bez mezinárodní podpory (SIGAR 2009: nečíslováno). Mise UNAMA nakonec založila projekt UNDP/ELECT, který měl poskytovat technickou pomoc a poradenství Nezávislé volební komisi (tamtéž: 2). Mezinárodní společenství investovalo 488,6 milionů dolarů, aby podpořilo prezidentské volby v roce 2009, z toho Spojené státy poskytly 263,1 milionu dolarů z celkové částky a staly se tak největším dárce. Většina financí šla právě na podporu projektu OSN UNDP/ELECT nebo na konkrétní činnosti, jako je například vzdělávání občanů v oblasti voleb (tamtéž: 3–4).

Volby do dolní komory parlamentu se konaly dne 18. září 2010, od pádu Tálíbanu se jednalo teprve o druhé svobodné volby. Byly důležitým testem toho, zda se od prezidentských voleb, které se uskutečnily v roce 2009, zlepšila schopnost Afghánistánu uspořádat spravedlivé volby (Democracy International 2011: 1). Jako problematická se ukázala bezpečnostní situace v Afghánistánu, která nakonec ovlivnila i volební proces, protože v některých provinciích nemohli jednotliví kandidáti vést svobodně kampaň. Členové Tálíbanu vyhrožovali v podstatě každému, kdo se afghánských voleb chtěl zúčastnit. Podle většiny pozorovatelů ale volební proces proběhl bez závažnějších incidentů (tamtéž: 2).

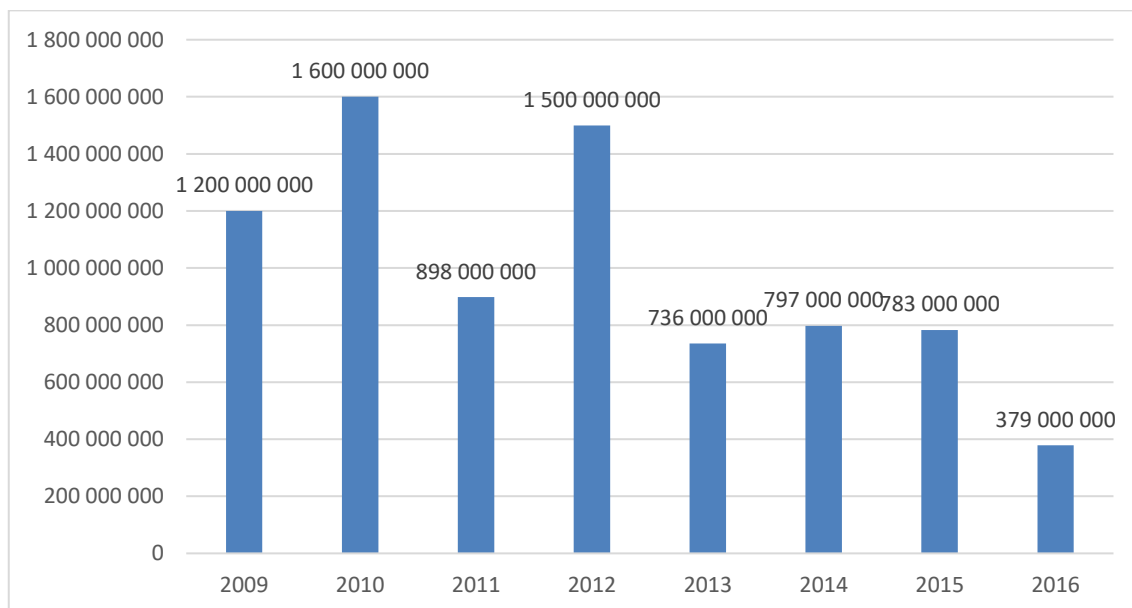
Další volby měly proběhnout v roce 2014, agentura USAID se do té doby snažila zlepšit registr voličů, dále podporovala občanskou výchovu v jednotlivých provinciích nebo například podpořila budování občanské koalice. Projekty USAID měly podpořit účast občanů u voleb a rozvíjet kapacitu volebních institucí tak, aby volby odrážely skutečná rozhodnutí. K červnu 2013

USAID poskytl 208,4 milionu dolarů za aktivity, které pomáhaly v přípravě nadcházejících voleb (Office of Inspector General 2014: 1).

V oblasti podpory demokratického systému se agentura USAID v tomto období zaměřila na podporu čtyř asistenčních programů. Jednalo se například o podporu právní a volební kapacity, což mělo posílit schopnost afghánské vlády uspořádat důvěryhodné volby s nezávislou volební komisí. Tento program probíhal od května 2009 a byl ukončen v prosinci 2015. V rámci druhého programu bylo snahou zvýšit volební účast a spolu s tím i zvýšit povědomí místních obyvatel o volebním procesu, a to během období od září 2008 do září 2013. Další program byl zaměřený na volební reformu, ta měla posílit afghánskou demokracii a podpořit inovace ve vládě. Tento program probíhal mezi červencem 2009 a červnem 2014. Poslední ze čtyř programů byl zaměřený na pokrok v politickém, institucionálním a technickém rozvoji afghánského parlamentu mezi zářím 2004 až březnem 2013 (Office of Inspector General 2014: 1–2)

Do voleb v roce 2014 nakonec stejně zasáhlo mezinárodní společenství kvůli komplikacím ve druhém kole prezidentských voleb. Kandidát Ašraf Ghání sice vyhrál o více než 1 milion hlasů, ale když vyšlo najevo, že ve druhém kole byla výrazně vyšší volební účast než během kola prvního, a navíc v oblastech, kde lidé hlasovali převážně pro Gháního, byl příznivci kandidáta Abdullaha obviněn z volebního podvodu. Protože se situace v zemi začala zhoršovat, zasáhli nakonec mezinárodní partneři vedení vládou Spojených států a OSN. Vyzvali obě strany, aby se zapojily do zprostředkovaného jednání, jehož cílem bylo dosáhnout mírového výsledku voleb a zcela se vyvarovaly násilí (Byrd 2014: 2–3). Na níže přiloženém grafu je znázorněno, jak se proměňovala poskytovaná výše financí v oblasti „vlády a rozvoje společnosti“. V tomto sledovaném období bylo nejvíce finanční pomoci poskytnuto během roku 2010, na který byly naplánované parlamentní volby.

Graf č. 3 – Vláda a rozvoj společnosti (částky jsou uvedené v dolarech)

Zdroj: Vytvořeno autorkou dle dat z: USAID (nedatováno).

Volby v roce 2014 ukázaly, jak je těžké rozvíjet demokracii v situaci, které čelí Afghánistán. Proto je potřeba se soustředit spíše na dlouhodobý politický vývoj než na jednotlivé volby (Byrd 2014: 13–15). Ačkoliv mohla být většina Afghánců na demokratické volby připravena, tak to stejné nemuselo platit o politicích, kteří se dostali k moci už v 80. či 90. letech 20. století. Mnoho z nich mělo přitom stále možnost využívat ozbrojené násilí k tomu, aby si zajistili svoji podporu a zvolení. Zkušenosti z roku 2014 potvrdily, že praktiky politických elit se v podstatě nezměnily. Proto bylo potřeba do budoucna podpořit politické instituce, které by existovaly dlouhodobě, protože při absenci důvěryhodných politických stran nelze předpokládat, že bude dosaženo výhod, které se očekávají od demokratizace (tamtéž: 14).

4.3 Zajištění bezpečnosti

Na summitu NATO v listopadu 2010 se rozhodlo o tom, že začne docházet k postupnému přechodu v rámci kterého bude afghánská vláda přebírat zodpovědnost za stabilizaci země. Tato změna začala být uskutečňovaná od července roku 2011 a měla být dokončena ke konci roku 2014. Obamova administrativa tvrdila, že tento krok přinutí afghánskou vládu k tomu, aby vyvíjela větší úsilí při výcviku bezpečnostních složek (Katzman 2015: 24–25). Již během ledna 2010 rozhodla afghánská Společná koordinační a monitorovací rada OSN (*Joint Coordination and Monitoring Board*), že do konce října 2011 dojde k rozšíření afghánské národní armády na 171 600 členů a afghánské národní policie na 134 000 členů, afghánské národní bezpečnostní jednotky budou mít tedy celkem 305 600 členů. Přibližně těchto stavů se nakonec podařilo dosáhnout do září 2011. O dalším navýšení bylo rozhodnuto ještě v srpnu 2011, ANSF měla dosáhnout velikosti 352 000 jednotek, z toho mělo být 195 000 členů ANA a 157 000 ANP, navýšení mělo být dosaženo do konce listopadu roku 2012. Další navazující rozšíření bezpečnostních složek již schváleno nebylo, protože panovaly obavy, že Afghánci nebudou schopni tak rozsáhlé jednotky udržet. V květnu 2012 bylo rozhodnuto o tom, že do roku 2017 se bude postupně snižovat stav ANSF až na konečný počet 228 500 členů (Katzman 2014: 28).

Bylo rozhodnuto, že pro udržení ANSF o velikosti 228 500 bude potřeba zaplatit 4,1 miliard dolarů ročně. Spojené státy slíbily, že poskytnou 2,3 miliard dolarů ročně a afghánská vláda přispěje 500 milionů dolarů ročně (tamtéž: 28–29). Podíl Afghánistánu na financování se měl každoročně navyšovat, až by byl časem schopen financovat bezpečnostní složky sám. Zbylých 1,3 miliardy dolarů měli poskytnout další spojenci, kteří se zapojili do rekonstrukce Afghánistánu, patřilo mezi ně například Německo, Velká Británie či Austrálie. Ovšem vzhledem k tomu, jak bylo obtížné zajistit bezpečnost v Afghánistánu, NATO nakonec rozhodnutí o snížení stavů ANSF v únoru 2013 zablokovalo. Vzhledem k rozhodnutí udržet sílu ANSF na 352 000 aktivních členech se roční rozpočet navýšil přibližně na 6 miliard dolarů (tamtéž: 28–29).

Pro lepší přehlednost toho, jak se nakonec skutečně vyvíjel stav afghánských národních bezpečnostních jednotek, přikládám tabulku č. 3. Předpokládalo se, že do roku 2011 budou mít ANSF celkem 305 600 členů, ty ale nakonec dosáhly počtu 323 400 jednotek. Do roku 2012 ANSF měla dosáhnout velikosti 352 000 členů, což se nakonec splnit nepodařilo. Až do roku 2013 můžeme ve sledovaném období pozorovat postupný nárůst bezpečnostních jednotek. K mírnému snižování stavů začalo docházet až v roce 2014.

Tabulka č. 3 - Velikost afghánských jednotek (2008–2016)

Rok	Afghánské bezpečnostní jednotky*
2009	195 000
2010	266 300
2011	323 400
2012	327 000
2013	338 100
2014	332 100
2015	318 500
2016	322 600

* Počty afghánských jednotek představují roční průměr. Tato čísla zahrnují afghánskou národní armádu včetně afghánské letecké jednotky, afghánskou policii, afghánskou uniformovanou policii, afghánskou národní civilní pořádkovou policii, speciální policejní jednotky a afghánskou anti-zločineckou policii.

Zdroj: vytvořeno autorkou dle dat z: (Gollob – O'Hanlon 2020: 7).

Ačkoliv byly v průběhu let provedeny mnohé kroky, které měly vést k profesionalizaci ANP, někteří kritici tvrdili, že stálým problémem zůstávala dezerce, vysoká míra negramotnosti, užívání drog a zapojení členů ANP do etnických sporů. V roce 2014 ANA disponovala přibližně 5 000 obrněnými vozidly, přesto ale většině policejním jednotkám obrněná vozidla pořád chyběla

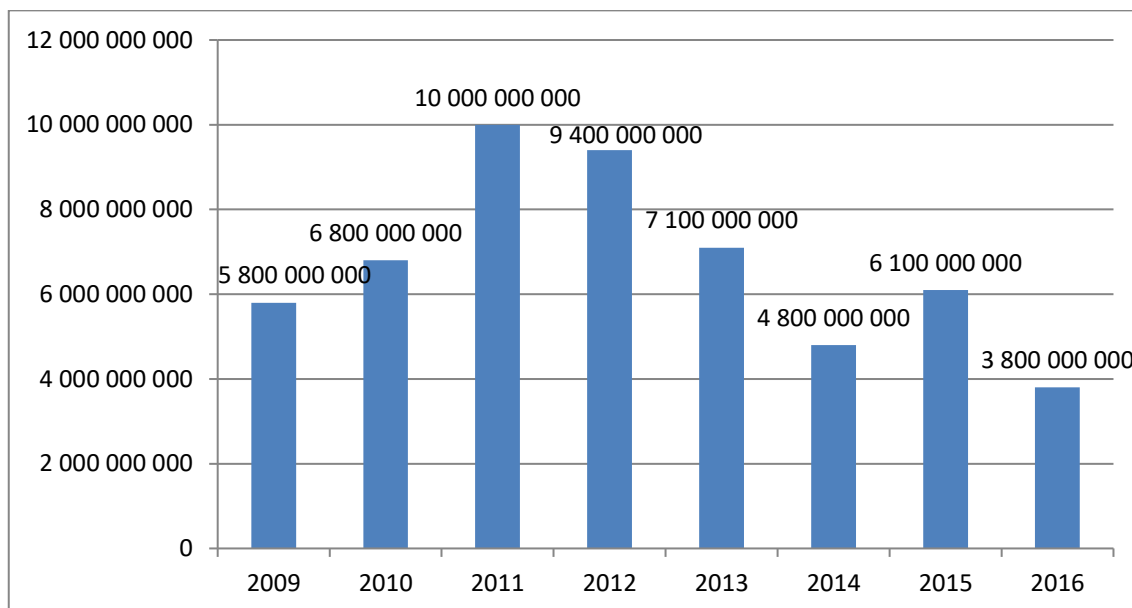
(tamtéž: 33). Po roce 2014 bylo pro bezpečnost stále klíčové budovat afghánské národní bezpečnostní jednotky, do konce roku 2014 bylo cílem zvýšit gramotnost členů ANSF, aby všichni dosahovali alespoň prvního stupně gramotnosti a polovina třetího stupně gramotnosti. Problémem nadále zůstávalo to, že mnoho jednotek mělo nedostatek výzbroje, munice, náhradních dílů a paliva (tamtéž: 27).

Neustálou komplikací zůstávala i vysoká míra korupce, která narušovala fungování bezpečnostních složek. Mnozí Afghánci si proto kladli otázku, zda větší zlo představuje afghánská vláda, nebo Tálibán. Situace byla v některých oblastech tak špatná, že 500 členů bezpečnostních složek nedokázalo porazit 20-30 členů Tálibánu. Nepřidali se totiž k bezpečnostním složkám, aby bránili místní obyvatelé, ale aby vydělali co nejvíce peněz, a to prodejem svých zbraní nebo pohonných hmot (Whitlock 2019).

Na následujícím přiloženém grafu je možné vidět, že až do roku 2011 každoročně skokově zvyšovala americká zahraniční pomoc. Ta v roce 2011 dosáhla v oblasti konfliktu, míru a bezpečnosti 10 miliard dolarů. Od roku 2012 začala finanční pomoc postupně klesat. Na konci sledovaného období se jednalo už jen o 3,8 miliard amerických dolarů. Snížení finanční podpory pravděpodobně souviselo i se zahájením stahování amerických vojáků a civilních pracovníků z Afghánistánu a přenášením zodpovědnosti za bezpečnost země na afghánské národní bezpečnostní jednotky.

Graf č. 4 – Konflikt, mír a bezpečnost (částky jsou uvedené v dolarech)

Zdroj: vytvořeno autorkou dle dat z: USAID (nedatováno).

4.4 Stahování amerických vojáků z Afghánistánu

V červnu 2011, přesně podle původního plánu, prezident Barack Obama oznámil, že dojde ke stažení 10 000 vojáků z Afghánistánu, přičemž během následujícího roku mělo dojít ke stažení další 23 000 vojáků. Předpokládalo se, že všechny bojové jednotky opustí Afghánistán do konce roku 2013, kdy budou afghánské složky připravené na to, aby převzaly odpovědnost za bezpečnost v zemi (Obama 2011). Ačkoliv se v květnu 2011 podařilo americkým speciálním jednotkám v Pákistánu dopadnout a zabít Usámu bin Ládina, vůdce teroristické organizace al-Káida, tak byl na Obamovu administrativu vyvíjen tlak, aby zúžila americké cíle v Afghánistánu. Prezident Obama si byl dobře vědom toho, že americká veřejnost válku v Afghánistánu nepodporuje a vzhledem k blížícím se prezidentským volbám v roce 2012 bylo potřeba nějak zakročit. Podle průzkumu společnosti Pew Research se 56 % Američanů vyslovilo pro to, aby byly americké síly z Afghánistánu přivedeny co nejdříve zpět domů (Ryan – Holland

2011). Ovšem analytici zároveň varovali, že pokud se Spojené státy stáhnou z Afghánistánu příliš brzy, tak by se situace mohla opět zhoršit (tamtéž).

V září 2012 skutečně opustili Afghánistán poslední vojáci, kteří dočasně, tedy na 18 měsíců, navyšovali stav amerických jednotek v Afghánistánu, počet amerických vojáků na afghánské půdě se tak se ustálil na předpokládaných 68 000. Otázkou zůstalo to, zda především na jihu země, kde byla situace stále kritická, budou afghánské bezpečnostní jednotky schopné převzít roli po amerických vojácích, nebo ne (Chandrasekaran 2012). Hned na počátku roku 2013 se setkal ve Washingtonu prezident Obama s prezidentem Karzaim a jednali spolu o tom, jaký bude vojenský rozsah americké role v Afghánistánu poté, co roku 2014 skončí bojová mise ISAF pod vedením NATO. Podmínkou americké přítomnosti bylo to, že jim musí afghánská strana odsouhlasit právní imunitu. V opačném případě stáhnou Spojené státy po roce 2014 veškeré americké jednotky (Spetalnick 2013). Později v průběhu roku 2013 prezident Obama oznámil, že do února 2014 dojde k dalšímu snížení na 34 000 vojáků. Nakonec bylo v červnu 2013 rozhodnuto, že afghánské síly formálně přebírají hlavní roli v zajišťování bezpečnosti, a to v celém Afghánistánu (Katzman 2015: 25–26).

V květnu 2014 promluvil prezident Barack Obama o plánu případného amerického odchodu z Afghánistánu, ke kterému mělo dojít po roce 2016. Podle něj by úplný odchod amerických vojáků z Afghánistánu uvolnil americké zdroje pro protiteroristické mise jinde. Místo stálé vojenské přítomnosti bylo podle něj potřeba zaměřit se na zlepšení školení afghánských bezpečnostních složek, aby mohly po roce 2016 pracovat již samostatně (tamtéž: 25–26). Během květnového proslovu prezident Barack Obama řekl: „Musíme si uvědomit, že Afghánistán nebude perfektním místem a není americkou zodpovědností z něj perfektní místo udělat“ (Holland 2014).

Pro lepší přehlednost, jak probíhalo postupné navyšování amerických jednotek v Afghánistánu a jejich následné stahování, přikládám tabulku č. 4.

Opět zde můžeme vidět, že předpokládané stahování vojáků se lišilo od toho skutečného. Původní odhad, že všechny vojenské jednotky budou stažené do roku 2013, se nakonec nepodařilo naplnit a v Afghánistánu bylo v roce 2013 stále přítomno 60 000 Američanů (Gollob – O’Hanlon 2020: 5). Během roku 2015 měly americké síly klesnout na pouhých 9800 jednotek a do roku 2016 na 5 000 jednotek, což se nakonec nestalo (Katzman 2015: 25–26), protože v říjnu 2015 oznámil prezident Barack Obama, že zastavuje stahování amerických vojáků a že v Afghánistánu udrží americké jednotky do konce svého funkčního období, tedy do počátku roku 2017. Připustil, že i přes to, že afghánské bezpečnostní složky byly vytvářeny několik let, tak stále nejsou plně připravené k tomu, aby chránily Afghánistán (Rosenberg – Shear 2015). Navíc podle OSN se vliv Tálibánu začal šířit po Afghánistánu nejrychleji od roku 2001, zhoršení bezpečnostní situace bylo hlavním důvodem, proč by podle prezidenta Obamy měli být američtí vojáci stále přítomni na základnách v Afghánistánu (tamtéž). Jejich role přitom zůstala nezměněna, stále se měli zabývat výcvikem a poradenstvím pro afghánskou policii a poskytovat podporu v boji proti Tálibánu (Mason – Landay 2016).

Tabulka č. 4 - Přítomnost amerických jednotek v Afghánistánu (2009–2016)

Rok	Americké jednotky*
2009	68 000
2010	90 000
2011	90 000
2012	68 000
2013	60 000
2014	29 000
2015	6 900
2016	7 000

* Počty amerických jednotek v Afghánistánu představují roční průměr.

Zdroj: vytvořeno autorkou dle dat z: (Gollob – O’Hanlon 2020: 5).

4.5 Rozvojová pomoc

Od příchodu USAID do Afghánistánu v roce 2001 měla agentura za úkol mnoho věcí, například nastolit mír a stabilitu v oblastech, kde stále probíhal konflikt, nebo se z něj pomalu zotavovaly a pomáhat s opravami infrastruktury. Jednalo se o nejrozsáhlejší projekt USAID od odchodu z Vietnamu (Hammink 2018). I po 17 letech zůstávala mise USAID v Afghánistánu jednou z největších misí na světě, a to jak z hlediska rozpočtu, tak i počtu zaměstnanců. Ke zlepšení situace v Afghánistánu nestačilo pouze investovat peníze, dosáhnout trvalých výsledků v aktivní válečné zóně bylo velmi obtížné, protože pokrok komplikoval nedostatek bezpečnosti a křehkost vládních institucí. Proto bylo potřeba stanovit přiměřená očekávání, kterých lze docílit. I přes některé nerealistické požadavky a očekávání se v průběhu let podařilo dosáhnout mnoha pokroků (tamtéž).

Základní zdravotní péče se rozšířila po celé zemi, výrazně se snížila úmrtnost matek a dětí do 5 let a průměrná délka života se zvýšila ze 41 let, kterých se lidé dožívali v roce 2001 na 61 let v roce 2011. V téměř celé zemi existovaly dálnice, školy a zdravotnické kliniky (tamtéž). Odborníci na hospodářskou pomoc a rozvoj dlouho věřili tomu, že dosažení hospodářského rozvoje je klíčové pro zajištění stability Afghánistánu (SIGAR 2010: 7–9). Strategie Spojených států v roce 2010 zdůrazňovala, že hospodářský rozvoj je důležitou součástí celkové snahy o zajištění bezpečnosti a stabilizace Afghánistánu. Nejdůležitějším odvětvím, které bylo potřeba co nejrychleji obnovit, bylo i nadále zemědělství, protože většina Afghánců na něm byla existenčně závislá. Mák ale generoval větší příjem než pěstování jakékoliv jiné plodiny. Ovšem obchod s drogami podporoval povstalce a rovněž zhoršoval korupci. Zvýšení legálních příjmů ze zemědělství bylo klíčovým cílem USA, jak zvrátit sílu Tálibánu v Afghánistánu (tamtéž).

Na základě afghánské národní rozvojové strategie a dalších přijatých dokumentů souhlasila afghánská vláda a mezinárodní dárci s tím, že zlepšení energetického sektoru má také zásadní vliv na ekonomický pokrok země a na její dlouhodobou životaschopnost. Ovšem energetický sektor zůstával i přes veškeré

snahy stále z velké části nerozvinuté, podle údajů Světové banky mělo přístup k elektřině pouze 28 % populace (Sopko 2014: 4–6). Agentura USAID se snažila podpořit vybudování elektrárny na okraji Kábulu. O výstavbě elektrárny bylo rozhodnuto v roce 2007, na základě souhlasu americké a afghánské vlády. Afghánská vláda se tehdy zavázala, že zaplatí palivo, které bude potřebné pro provoz a údržbu elektrárny. Ovšem už o rok později se ukázalo, že není schopna tento závazek splnit, proto afghánský ministr hospodářství požádal v roce 2009 agenturu USAID, aby vyhradila 28 milionů dolarů na pokrytí nákladů za palivo (tamtéž: 4–6). Jako příliš ambiciózní se ukázaly i projekty v oblasti zdravotnictví. Agentura USAID postavila pro afghánské ministerstvo zdravotnictví dvě nemocnice, které ale nemohlo do budoucna financovat, a to kvůli příliš vysokým ročním provozním nákladům. Ty byly téměř pětikrát vyšší než u nemocnic, které měly nahradit. Úřad generálního inspektora USAID v září 2011 uvedl, že udržitelnost se skutečně ukázala jako riziko pro investice USAID do zdravotnického sektoru, protože přibližně 94 % výdajů na programy zdravotní péče bylo podporováno mezinárodními dárci (tamtéž: 8–9).

V posledním desetiletí afghánská vláda spolu s mezinárodním společenstvím zdůraznila, že obnova Afghánistánu a zajištění jeho životaschopnosti závisí na vytvoření základů pro udržitelný hospodářský růst. Afghánská vláda a její mezinárodní partneři označili růst soukromého sektoru jako zcela zásadní, protože vytváří nová pracovní místa a zvyšuje příjmy, které jsou nezbytné pro udržitelný stát. Ve svých strategických plánech se agentura USAID i americké ministerstvo zahraničí zaměřily na vytvoření silného soukromého sektoru s cílem podpořit celkový rozvoj Afghánistánu a opět se posunout v jeho rekonstrukci (USAID 2017: 1–2). Na podporu hospodářského růstu a rozvoje země založila agentura USAID v roce 2011 program pro finanční přístup k investicím do rozvoje Afghánistánu FAIDA (*Financial Access for Investing in the Development of Afghanistan*). Ten pomáhal afghánské vládě a soukromému sektoru vyvinout finanční sektor, který by byl schopen rozvíjet tržní infrastrukturu, ta měla následně podpořit hospodářský růst a vytvářet nové

pracovní příležitosti. Program FAIDA rovněž pomáhal afghánským ženám, aby se zapojily do podnikání tím, že jim poskytoval školení a peněžní podporu (USAID 2016).

FAIDA byl šestiletý projekt ve výši 113, 98 milionu dolarů. Tento program se rovněž zaměřoval na roli zemědělství v afghánské ekonomice a pomáhal ho posílit, zejména pak v jižním regionu země, kde byla situace nejhorší. V rámci programu FAIDA docházelo ke spolupráci s místními zemědělci a zemědělskými podniky na zlepšení jejich přístupu k financování, čímž docházelo k podpoře udržitelného a životaschopného zemědělství, jako základního prvku stability a bezpečnosti (USAID 2017: 1–2). V roce 2014 bylo rozšířeno financování i na oblast zdravotnictví a těžby, protože nedostatek spolehlivé energie či elektřiny omezují každodenní život a zpomalují ekonomický rozvoj, zejména ve venkovských oblastech, které mají velký potenciál pro hospodářský rozvoj. V rámci FAIDA proto docházelo k podpoře rozvoje obnovitelné energie a elektrifikace, například v roce 2015 byl podpořen projekt Afghánské unie obnovitelných zdrojů a energie (tamtéž: 6–7).

Provádění a následné řízení programů obnovy v Afghánistánu se postupem času začalo ukazovat jako velmi náročné. Agentuře USAID se sice podařilo dosáhnout podstatného pokroku od doby, kdy v roce 2001 zahájila své úsilí, přesto stále existovaly další kroky, které mohla podniknout, aby svoji činnost posílila. Příkladem mohou být realističtější očekávání toho, jaké schopnosti má afghánská vláda a jaké náklady na provoz jednotlivých projektů si může dovolit a jaké nikoliv (Sopko 2014: 8–9).

5 Americká zahraniční politika vůči Afghánistánu za Donalda Trumpa

Donald Trump otevřeně vyjadřoval svůj názor na americkou přítomnost v Afghánistánu už mnoho let předtím, než se stal americkým prezidentem. Například v roce 2011 na svém Twitteru oznámil, že je podle něj čas, aby se z něj Američané stáhli, protože se jedná o pouhé plýtvání peněz, které by bylo lepší investovat do budování vlastní země. Kritizoval i rozhodnutí prezidenta Obamy o zpomalení stahování vojáků z Afghánistánu. Dále Donald Trump na svém twitterovém účtu vyjadřoval poměrně pravidelně svůj názor na rekonstrukční snahy v Afghánistánu, a to až do prezidentské kampaně (Diaz 2017). Naopak v rámci prezidentské kampaně v roce 2016 se Donald Trump situací v Afghánistánu příliš nezabýval. Ovšem při rozhovoru pro CNN řekl, že Američané udělali velkou chybu, když se do války v Afghánistánu v roce 2001 zapojili, ale později téhož měsíce popřel, že by něco takového kdy řekl, a tvrdil, že tehdy mluvil o Iráku a ne o Afghánistánu (Kenally 2017). Předpokládalo se, že pokud by Donald Trump vyhrál prezidentské volby, tak by výrazně změnil americkou politiku vůči Afghánské islámské republice. Prezidentův názor na to, zda by Spojené státy měly udržovat vojenskou přítomnost v Afghánistánu dlouhodobě, se průběžně měnil. Stavěl se proti americkému úsilí, které zahrnovalo pomoc při budování afghánského státu, a také kritizoval Obamova přátelská gesta k prezidentovi Karzaimu (Ramani 2016).

Ačkoliv se o Afghánistánu během prezidentské volební kampaně příliš nemluvilo, představovala situace v tomto státu pro Trumpovo administrativu jeden z nejnáročnějších úkolů americké zahraniční politiky. Spojné státy utratily za pomoc Afghánistánu již přes miliardu dolarů, ale i přes to afghánská vláda nebyla schopna kontrolovat přes třetinu své země (Mackenzie 2016). Po inauguraci se prezident Trump začal postupně odklánět od svých dřívějších názorů na Afghánistán, rozhodl se americké vojáky v Afghánistánu prozatím ponechat a ani nestanovil datum, kdy by měly být všechny americké jednotky ze země staženy (AlJazeera 2017b).

5.1 Americká strategie pro Afghánistán

Dne 21. srpna 2018 pronesl prezident Donald Trump projev o tom, jak se budou vyvíjet americké kroky vůči Afghánistánu. Řekl, že americké jednotky budou v Afghánistánu bojovat o vítězství: „Od této chvíle bude mít vítězství jasnou definici – útočit na naše nepřátele, vyhladit ISIS, rozdrtit al-Káidu, zabránit Tálíbanu, aby převzal moc v Afghánistánu, a zastavit masové teroristické útoky proti Americe“ (Trump 2017). Následně dodal, že Spojené státy požádají své spojence a partnery, aby jejich novou strategii podpořili svými jednotkami a financováním (tamtéž).

Byl toho názoru, že je potřeba, aby američtí spojenci přispívali na kolektivní obranu mnohem víc, než tomu bylo doposud. Zdůraznil, že novým pilířem americké strategie je posun od přístupu, který byl založen na určitém čase, na přístup, který bude založen na konkrétních podmínkách (tamtéž). Podle prezidenta Trumpa bylo kontraproduktivní, že Spojené státy oznamovaly, kdy hodlají zahájit nebo ukončit vojenské operace. Nepřátelé Spojených států podle něj nemají znát americké plány, protože by je mohly využít ve svůj prospěch. Proto nebude mluvit o tom, jak se budou vyvíjet počty vojáků či jak budou vypadat další vojenské aktivity, vše se bude odvíjet od aktuální situace v Afghánistánu. Řekl, že Američané budou i nadále podporovat afghánskou vládu a bezpečnostní složky v boji proti Tálíbanu. Rovněž se Spojené státy budou podílet na hospodářském rozvoji Afghánistánu. Čím silnější budou afghánské bezpečnostní jednotky, tím méně se podle něj budou muset Spojené státy zapojovat (tamtéž). Prezident rovněž uvedl, že pokud by došlo k uspěchanému stažení amerických jednotek, tak by to v zemi zanechalo vakuum, kterého by mohli využít teroristé. Bylo potřeba zajistit, aby se neopakovaly chyby, kterých se dopustili Američané v Iráku (BBC 2017).

Nová strategie pro Afghánistán byla nakonec zahrnuta v dokumentu Strategie pro jižní Asii (*South Asia Strategy*), který zahrnoval regionální úvahy rovněž pro sousední Pákistán, Indii, Rusko a Čínu (Kenally 2017). Prezident Trump si kladl za cíl dosáhnout řešení situace v Afghánistánu politickou cestou,

integrací diplomatických, ekonomických či vojenských nástrojů a rovněž nevyklučoval možné přizvání ke spolupráci Tálibán (Henk 2017: 1–2). Nový přístup například umožnil afghánskému prezidentovi Ghanimu a afghánským bezpečnostním silám stanovit podmínky pro zahájení prvního celostátního příměří, a ačkoliv došlo v roce 2018 k nárůstu útoků, za které byl zodpovědný Tálibán, rovněž byl zahájen dialog mezi Spojenými státy a Tálibánem, což bylo považováno za velký pokrok (Alikozai 2018).

V roce 2020 se uskutečnila v Ženevě Konference o Afghánistánu (*Afghanistan Conference*), které se zúčastnilo 66 zemí a 32 mezinárodních organizací. Účastníci této konference během ní obnovili svůj závazek, že budou i nadále podporovat Afghánistán na cestě k míru, soběstačnosti a prosperitě. Afghánská vláda spolu s mezinárodním společenstvím uznaly, že bezpečnost a stabilita Afghánistánu jsou pro jeho rozvoj zcela zásadní, proto je potřeba zajistit příměří a dodržování mezinárodního humanitárního práva. Byl zde také zdůrazněn význam podpory afghánské vlády při budování národních bezpečnostních jednotek a v boji země proti terorismu (U. S. Embassy in Kabul 2020a). Náměstek ministra pro politické záležitosti David Hale během konference řekl, že Spojené státy nadále podporují ujednání z Dauhá. Společným cílem je, aby teroristé už nikdy nemohli využít Afghánistán jako základnu, ze které by pak ohrožovali bezpečnost Spojených států a jejich spojenců. Podle Davida Hala rozhodnutí o snížení vojáků neznamena změnu americké politiky, protože Spojené státy jsou nadále odhodlané rozvíjet partnerství s Afghánistánem (U. S. Embassy in Kabul 2020b).

5.2 Vyjednávání dohody pro nastolení míru v Afghánistánu

Prezident Donald Trump od počátku svého volebního období vyzýval k ukončení války v Afghánistánu, nakonec ale musel uposlechnout radu ministra obrany Jima Mattise a vyslat do Afghánistánu další 4 000 vojáků na pomoc těm stávajícím (Gibbons-Neff – Cooper 2018). Již v roce 2018 Trumpova administrativa usilovala o to, aby byly vedené přímé rozhovory s Tálibánem, přičemž jejich hlavním účelem bylo zahájit jednání o ukončení války. Ačkoliv byly americké jednotky v Afghánistánu aktivně přítomné od roku 2001, ve venkovských oblastech se nepodařilo dosáhnout dlouhodobé kontroly a zůstávaly nadále pod kontrolou Tálibánu. Udržet v těchto oblastech stálou přítomnost afghánské armády bylo v podstatě nereálné (tamtéž).

V červenci roku 2018 odjel americký ministr zahraničí Michael R. Pompeo do Afghánistánu, kde se setkal s prezidentem Ghanim. Řekl, že smyslem jeho cesty je vyslat afghánskému národu jasnou zprávu, že ho Spojené státy budou i nadále podporovat a bojovat za obranu jejich země (U. S. Department of State 2018). Je důležité zmínit, že se nejednalo o první pokusy o dosažení mírové situace s Tálibánem, k prvním takovým snahám došlo už v roce 2010, kdy se skupina politiků, aktivistů a bývalých mudžahedínů snažila otevřít komunikační kanál s povstalci a mluvit společně o dosažení míru. Katarská vláda se dokonce v roce 2013 rozhodla otevřít politickou kancelář pro povstalce v Dauhá. Jenomže fakt, že tam budou Spojené státy vést mírové rozhovory s Tálibánem, se nelíbil afghánskému prezidentovi Karzaimu, a tak byla kancelář za několik dní uzavřena a k žádnému vyjednávání tehdy nedošlo (Shafiqi 2020).

Dne 29. února 2020 byla podepsaná v katarském hlavním městě mírová dohoda mezi Spojenými státy a Tálibánem. Na jejím základě se za 14 měsíců od jejího podepsání měli začít postupně stahovat všichni zahraniční vojáci. Ovšem dosažení trvalého míru vyžadovalo určitý kompromis od všech zapojených aktérů. Vyjednání společné dohody mezi Spojenými státy a Afghánistánem představovalo klíčový okamžik v mírovém procesu. Tálibán byl vyzván, aby dodržoval závazky vyplývající z uzavřené dohody a pokračoval ve snižování

násilí v celém Afghánistánu. Pokud bude Tálibán dohodu dodržovat, tak Spojené státy a jejich spojenci zahájí postupné snižování stavů svých jednotek v Afghánistánu. Pokud ale Tálibán své závazky nedodrží, tak ztratí šanci utvářet budoucnost své země, protože Spojené státy dohodu anulují (Garamone 2020).

Součástí dohody bylo i to, že se Tálibán zavázal k zahájení přímých jednání s afghánskou vládou. Cílem těchto jednání mělo být dosažení politického urovnání a ukončení mnohaleté války, přičemž k vyjednávání mělo dojít v březnu roku 2020 (Kermani 2020). K jednání mezi Tálibánem a afghánskou vládou (*Intra-Afghan negotiations*) nakonec došlo o šest měsíců později, než bylo naplánováno v dohodě. Stalo se tak kvůli sporům mezi afghánskou vládou a Tálibánem o propuštění 5 000 tálibánských vězňů, s čímž vláda nesouhlasila (Gul 2021).

Dále dohoda zahrnovala záruky a donucovací mechanismy, které zabrání jakékoliv skupině, aby využila Afghánistánu jako své základny a následně ohrožovala bezpečnost Spojených států či jejich spojenců. Dále oznámila harmonogram stahování všech zahraničních jednotek z Afghánistánu, do 135 dnů od podepsání by mělo například dojít ke snížení amerických sil na 8 600 jednotek. V dalších 9,5 měsících pak Spojené státy a jejich spojenci stáhnou všechny svoje zbývající vojáky (*Agreement for Bringing Peace to Afghanistan 2020: 1–4*). Zástupci Evropské unie a OSN se spolu s politickými představiteli Spojenými státy setkali v březnu 2020 v hlavním městě Kataru, aby uvítaly kroky, které umožnilo podepsání mírové dohody mezi USA a Tálibánem. Tato dohoda má vést k ukončení války a otevření jednání uvnitř Afghánistánu, která byla naplánovaná na 10. března 2020. Bylo znovu potvrzeno, že vznik Islámského emirátu Afghánistán nebude mezinárodním společenstvím uznán, ani podporován (U. S. Department of State 2020).

Pokud se podíváme na uzavření mírové dohody s ročním odstupem, tak je možné konstatovat, že americká armáda od jejího podepsání neutrpěla žádné oběti. Do jejího podepsání přišlo během mise v Afghánistánu o život přes 2 400 amerických vojáků a další byli zraněni. Problémem zůstává to, že Tálibán odmítl

obvinění z několika teroristických útoků. Za rok 2020 bylo zabito přes 3 000 civilistů a dalších 5 800 jich bylo zraněno (Gul 2021). Podle afghánských vůdců rozhodnutí Trumpovy administrativy opustit Afghánistán vedl k zintenzivnění útoků. Nebylo ovšem prokázáno, že by Tálibán navázal nové styky s al-Káidou. K častým útokům dochází mimo jiné proto, že povstalci nesouhlasí s vládou prezidenta Ghaniho, vnímají ji jako nelegitimní a jako dědictví z „americké okupace Afghánistánu“ (tamtéž).

5.3 Podpora demokratické vlády v Afghánistánu

Vláda spojených států amerických vyčlenila k roku 2021 více než 620 milionu dolarů, které byly určeny pro podporu afghánských voleb. Dlouhodobým cílem USA a jejich spojenců bylo zajistit, aby v Afghánistánu mohl vzniknout udržitelný demokratický proces. Volební instituce ovšem zůstávají prozatím slabé, což podkopává důvěru veřejnosti v afghánskou vládu, která nevnímá volby jako efektivní způsob, jak ovlivňovat veřejnou politiku (SIGAR 2021a: 1–2).

Během vlády prezidenta Trumpa proběhly v Afghánistánu jedny parlamentní a jedny prezidentské volby. Parlamentní volby byly původně naplánované na rok 2016, ale nakonec se uskutečnily až v červenci 2018. Volby byly odloženy kvůli zhoršeným bezpečnostním podmínkám a politickému sporu o volební reformě, konaly se tedy až po osmi letech. Ve volbách hlasovalo přes 4 miliony Afghánců a provázely je bezpečnostní i logistické problémy. Kvůli bezpečnostním hrozbám musely být volby prodlouženy o jeden den, protože mnoho lidí nemohlo kvůli zhoršeným bezpečnostním podmínkám volit. Na volby dohlíželo přes 70 000 členů afghánských bezpečnostních jednotek, aby zajistili jejich klidný průběh (Smith–Spark 2018). Prezidentské volby se v Afghánistánu konaly dne 28. září 2019 a jednalo se již o čtvrtou volbu prezidenta. Těsně před samotnými volbami varoval Tálibán místní obyvatele, aby zůstali doma a neúčastnili se jich. Ovšem podle OSN byla úroveň násilí měsíc před volbami

poměrně nízká. V den voleb pak zaznamenala přibližně 100 incidentů, které souvisely s volbami a napadením civilních obyvatel, bylo napadeno 277 Afghánců, z toho 28 zemřelo; ve srovnání s parlamentními volbami byla tedy míra násilí nižší (SIGAR 2019: 107–108).

V roce 2018 podepsala agentura USAID tří letou dohodu o spolupráci ve výši 14 milionu dolarů s Konsorciem pro volby a posílení politického procesu (*Consortium for Elections and Political Process Strengthening*), aby podpořila dlouhodobé volební reformy v Afghánistánu a pozorování prezidentských a parlamentních voleb (tamtéž: 109–110). Vláda USA nakonec poskytla pro parlamentní a prezidentské volby finanční podporu ve výši 79 milionu dolarů, a to skrze UNDP, který prostřednictvím tohoto grantu podporoval orgány pro správu voleb – Nezávislou volební komisi (IEC) a Volební komisi pro stížnosti (ECC)⁷. Podle odhadů afghánské vlády měly prezidentské volby stát 149 milionu dolarů, přičemž tamní vláda se zavázala, že uhradí 90 milionu dolarů. Zahraniční dárci měli poskytnout prostřednictvím UNDP zbývajících 59 milionu dolarů (tamtéž: 109–110).

Spojené státy pomáhaly financovat i aktivity, které jsou neoddelitelnou součástí volebního procesu. Jednalo se například o školení pozorovatelů a zaměstnanců, kteří pracovali jako kontroloři integrity a nesprávného jednání během voleb. Za tato školení Spojené státy utratily mezi roky 2018 a 2019 celkem 9 milionů dolarů (SIGAR 2021a: 4–5). Další peníze byly věnovány na financování občanských vzdělávacích kampaní, na přípravu a rozvoz volebních hlasovacích lístků a dalších volebních materiálů. Jen za nákup nemazatelného inkoustu, který se používal v Afghánistánu k označení prstů všech voličů, aby nemohli jít volit znovu, utratily Spojené státy 1 milion dolarů. Veškeré finanční prostředky na podporu afghánských voleb byly poté poskytovány skrze agenturu USAID (tamtéž: 4–5). Podle zprávy vypracované SIGAR bylo zásadním

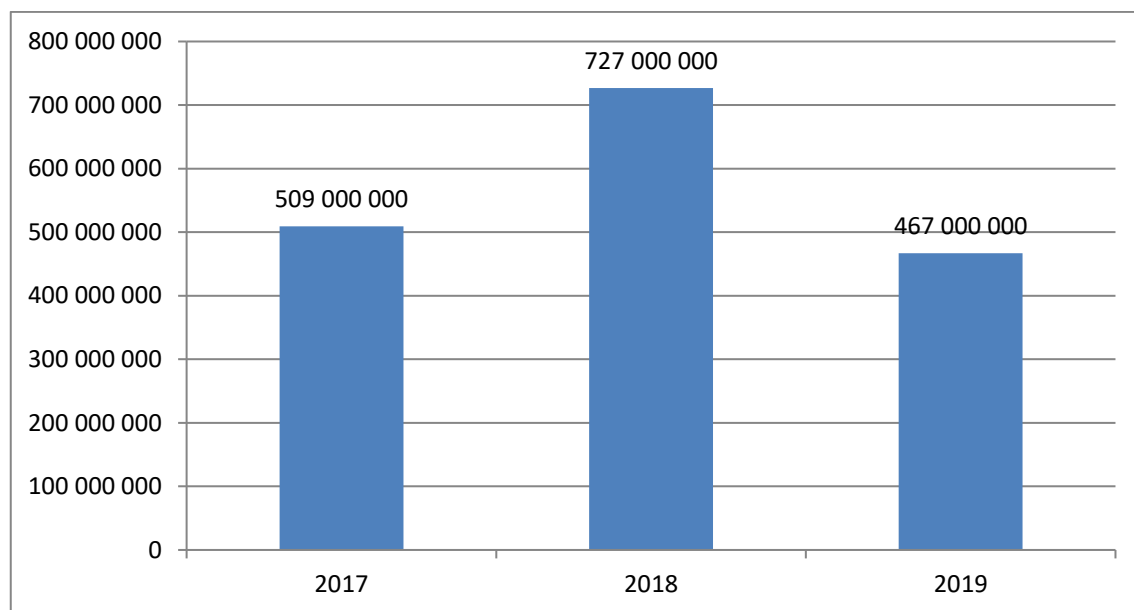
---

⁷ Nezávislá volební komise (IEC) a Volební komise pro stížnosti (ECC) dohlíží na volební proces, který probíhá před samotnými volbami a následně i na volby samotné. IEC je zodpovědná za správu voleb a předvolebních procesů a ECC má na starost vyřizování stížností na volební proces. Společně pak pracují na navrhování řešení (SIGAR 2021a: 3).

problémem to, že Spojené státy poskytovaly finanční prostředky pro rozvoj volebního systému nerovnoměrně, a tak bylo poměrně málo peněz věnováno na pravidelné budování kapacit volebních institucí. Podpora se začala zvyšovat až spolu s blížícími se volbami. Po skončení voleb pozornost mezinárodních dárců opět pomalu upadala (tamtéž: 7–8).

Na následujícím grafu jsou uvedené finance, které americká vláda poskytla ve sledovaném období na podporu afghánské vlády a společnosti. V tomto grafu můžeme vidět, že k výraznému nárůstu došlo v roce parlamentních voleb a jeden rok před prezidentskými volbami. Údaje za rok 2020 nejsou uvedeny, protože v době psaní diplomové práce existovala pouze předběžná data, neboť agentura USAID zveřejňuje informace až s dvouletým zpožděním. Údaje jsou tak přesné až spolu s vydáním Zelené knihy na konci kalendářního roku.

Graf č. 5 – Vláda a rozvoj společnosti (částky jsou uvedené v dolarech)

Zdroj: Vytvořeno autorkou dle dat z: USAID (nedatováno).

5.4 Zajištění bezpečnosti

Podle odhadů bylo v Afghánistánu na počátku Trumpova volebního období přítomno přibližně 8 400 amerických vojáků. Většina z nich spolu s dalšími mezinárodními silami pomáhala s výcvikem afghánské armády. Přibližně 2 000 amerických vojáků mělo za úkol účastnit se po boku afghánských národních sil protiteroristických misí proti místní odnoži Islámského státu a Islámskému státu v Khorasanu (Hirschfeld – Landler 2017). V listopadu 2020 bylo oznámeno další snižování amerických vojáků, do 15. ledna 2021 mělo dojít k omezení amerických jednotek v Afghánistánu na 2 500. K prosinci roku 2020 americký kongres vyčlenil více než 88 miliard dolarů na pomoc při zajišťování bezpečnosti v Afghánistánu, přičemž částka představovala přibližně 62 % z celkových financí, které Spojené státy poskytly na rekonstrukci v Afghánistánu od roku 2002 (SIGAR 2021b: 47–49).

Pokračující vysoká míra násilí ze strany Tálibánu ohrožovala mírový proces, za poslední rok se zvýšily útoky v hlavním městě Kábul. Útoky byly mířeny především na vládní úředníky, novináře a výrazné postavy občanské společnosti. Samotný Tálibán ale několikrát od podepsání dohody o nastolení míru v Afghánistánu obvinil Spojené státy, že dohodu porušují (tamtéž: 50–51). Podle CSTC-A⁸ byla síla afghánských národních bezpečnostních jednotek byla dlouho udržována na 227 000 a následně snížena na 208 000, protože ministerstvo obrany by nebylo schopné vyšší počet jednotek udržet. Jen pro podporu ANA a AAF vyplatily Spojené státy k prosinci 2020 přes 23,5 miliard dolarů. Pro ANP Spojené státy poskytly k prosinci 2020 téměř 21,5 miliard dolarů (tamtéž: 60–69).

Během posledního sledovaného období se afghánské bezpečnostní složky stále potýkaly s korupcí a nigramotností. Navíc americké tréninkové metody nízkou míru gramotnosti dostatečně nezohledňovaly. Do toho došlo k navýšení

---

⁸ Combiden Security Transition Command – Afghanistan, zkratkou CSTC-A. Působí po celém Afghánistánu a pomáhá s rozvojem afghánských bezpečnostních institucí a rovněž se zaměřuje na to, jak Afghánistánu pomoci s udržitelným a cenově dostupným rozvojem afghánských národních bezpečnostních jednotek (NATO - OTAN nedatováno).

talibánských útoků což způsobilo, že afghánská armáda nebyla schopná operovat bez americké podpory. Zásadní chybou bylo to, že Spojené státy nebyly ještě několik let po zahájení intervence do Afghánistánu schopny budovat a podporovat afghánské bezpečnostní složky, ale soustředily se primárně na vojenské operace (Sicard 2017). Korupce v rámci bezpečnostních jednotek se projevovala například tak, že afghánští velitelé vedli seznamy s neexistujícími jednotkami vojáků či policistů, přičemž peníze, které na ně Spojené státy vyplácely, získali pak oni sami. Mezi březnem a dubnem 2019 v důsledku zahájení přepočtu poklesl počet afghánských bezpečnostních jednotek téměř o 42 000 oproti předchozímu roku. Zahájení této změny vzešlo ze snahy Spojených států a jejich partnerů, aby se omezilo množství zkorumpovaných úředníků a využít peníze určené na jejich platy efektivně (Sisk 2019).

Tabulka č. 5 - Velikost afghánských jednotek (2017–2019)

Rok	Afghánské bezpečnostní jednotky*
2017	336 000
2018	323 000
2019	272 000

* Počty afghánských jednotek představují roční průměr. Tato čísla zahrnují afghánskou národní armádu včetně afghánské letecké jednotky, afghánskou policii, afghánskou uniformovanou policii, afghánskou národní civilní pořádkovou policii, speciální policejní jednotky a afghánskou anti-zločineckou policii.

Zdroj: vytvořeno autorkou dle dat z: (Gollob – O’Hanlon 2020: 7).

Na níže přiložené tabulce je znázorněno, jak se vyvíjel stav amerických vojáků a jednotek NATO v Afghánistánu v posledním sledovaném období. Postupné stahování vojáků začalo v roce 2019 a pokračovalo až do konce volebního období prezidenta Donalda Trumpa. Od roku 2020 se omezování počtů amerických jednotek řídilo podle dohody, která byla podepsaná na začátku roku 2020 mezi Spojenými státy a Afghánistánem. V lednu 2021, tedy krátce před inaugurací nového amerického prezidenta, byly omezeny počty amerických vojáků na předem dohodnutých 2 500 jednotek.

Tabulka č. 6 - Přítomnost amerických jednotek v Afghánistánu (2017–2019)

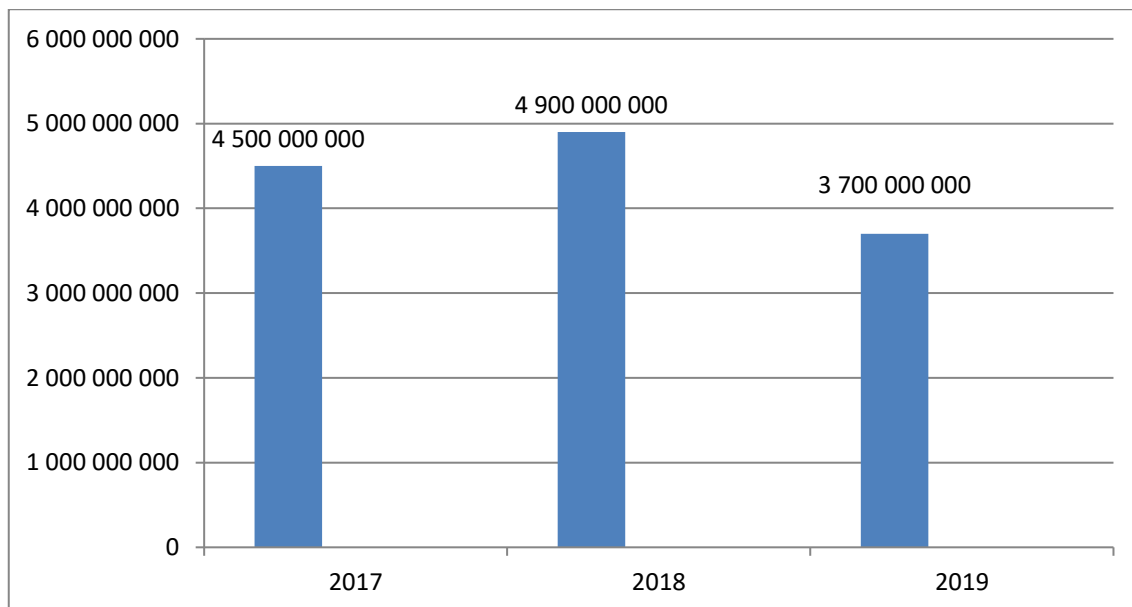
Rok	Americké jednotky*
2017	14 000
2018	14 000
2019	8 500

* Počty amerických jednotek v Afghánistánu představují roční průměr.

Zdroj: vytvořeno autorkou dle dat z: (Gollob – O’Hanlon 2020: 5).

Na následujícím grafu je zobrazeno, jak se proměňovala výše financí, které Spojené státy poskytly do bezpečnostního sektoru v Afghánistánu. Údaje za rok 2020 nejsou uvedené, protože i při vytváření tohoto grafu jsem čerpala z oficiálních stránek agentury USAID, kde jsou data za uplynulý rok teprve předběžná.

Graf č. 6 - Konflikt, mír a bezpečnost (částky jsou uvedené v dolarech)

Zdroj: vytvořeno autorkou dle dat z: USAID (nedatováno).

5.5 Rozvojová pomoc

Spojené státy dlouhodobě zdůrazňovaly, že hospodářský a sociální rozvoj je důležitý pro zajištění politické stability země. Již od roku 2002 agentura USAID podporuje Afghánistán v tom, aby se stal soběstačným státem, který bude schopen spolupracovat se Spojenými státy na společných bezpečnostních cílech. USAID pracuje spolu s Afghánistánem například na tom, aby se zlepšil ekonomický růst v zemi, čehož má být dosaženo podporou soukromého sektoru (USAID 2020c). Vláda Spojených států amerických vydala v roce 2018 strategii pro Afghánistán (*Integrated Country Strategy*), která mimo jiné kladla důraz na to, že je potřeba posílit ekonomickou prosperitu Afghánistánu prostřednictvím podpory exportu a vytváření pracovních míst v soukromém sektoru, což mělo být přínosné pro zemědělský a průmyslový sektor, ale i pro oblast zdravotnictví a vzdělávání. Výsledkem těchto kroků by měl být přerod Afghánistánu z příjemce zahraniční pomoci k trvalému ekonomickému partnerovi. Tento cíl navíc podpořil americký Společný strategický plán (*Joint Strategic Plan*) agentury USAID a amerického ministerstva zahraničí, který byl navržený pro roky 2018–2022. Kroky navržené v této strategii měly vést k tomu, že se zvýší důvěra Afghánců v jejich vládu a umožní zemi stát se méně závislou na zahraničních dárcích (Integrated Country Strategy 2018: 6–7).

Afghánští úředníci poukazovali především na velký potenciál těžebního sektoru, který by mohl přispět k podpoře ekonomického růstu a afghánské soběstačnosti. Rozvoji v tomto sektoru ovšem i nadále brání neochota afghánské vlády dohodnout se se zahraničními dárci na reformách, dále je komplikací nedostatečná infrastruktura, omezené množství kvalifikované pracovní síly a vysoká míra korupce. Korupce podkopává důvěru investorů v afghánskou vládu a ekonomiku. Celou situaci navíc ještě zkomplikovala celosvětová pandemie covid-19, ovšem i před pandemií byla míra legálního ekonomického růstu příliš nízká na to, aby začala snižovat míru chudoby a zlepšovat životní úroveň místních obyvatel (SIGAR 2021b: 121, 133). Proto se agentura USAID snažila podporovat alespoň interakce se soukromým afghánským sektorem,

konkrétně se pokoušela o posílení obchodního propojení mezi Afghánistánem a jeho sousedními zeměmi. Dále například usilovala o zvýšení konkurenceschopnosti afghánského soukromého průmyslu a o připravení firem na export do zahraničí. Agentura USAID se rovněž podílela na vytváření nových pracovních míst a snažila se v Afghánistánu zlepšit situaci pro podnikání. Komplikací bylo ale to, že USAID čelil časovému omezení americké strategie, která zahrnovala podporu rozvoje do roku 2023 (tamtéž: 133). Konkrétním příkladem může být podpora obchodních výstav (*Trade show support*), která probíhala mezi červnem 2018 až prosincem 2020 a bylo pro ni vyčleněno 10 milionů dolarů. Projekt si kladl za cíl zlepšit tržní vazby a vývoz, což mělo vést ke zvýšení příjmu a vytvoření nových pracovních míst. Zásadním problémem pro afghánské podnikatele bylo totiž to, že nedokázali překonat problémy při přepravě do exportní destinace, což se snažil tento projekt řešit. V rámci *Trade show support* byly pořádány obchodní výstavy a investiční akce, kde mohly afghánské podniky navázat komunikaci s potenciálními kupci (USAID 2019).

V tomto sledovaném období představoval zemědělský sektor hlavní zdroj exportu, zaměstnával přibližně 40 % Afghánců a přímo či nepřímo podporoval 80 % celkové populace, přičemž od roku 2002 poskytla agentura USAID více než 2,3 miliard na zlepšení zemědělské produkce v Afghánistánu (SIGAR 2021b: 137–138). Rozvoj zemědělského sektoru tedy zůstává i nadále prioritou pro zahraniční dárce. Navíc pandemie covid-19 zhoršila situaci v tomto sektoru, protože zemědělské podniky přišly o část svých příjmů kvůli uzavření hranic (tamtéž). Zvyšování prodeje afghánských produktů je důležité proto, že zajistí lepší příjmy pro farmářské rodiny a důstojné pracovní pozice pro ženy i muže. Od roku 2003 došlo v oblasti zemědělství k výraznému pokroku a s podporou agentury USAID se Afghánistán postupně stává na regionálních trzích stále více uznávaný pro široký výběr kvalitních produktů (USAID 2021).

Závěr

Když prezident George W. Bush nastoupil do svého úřadu, nikdo asi neočekával, že by se během několika měsíců mohl stát z Afghánistánu bezpečnostní problém pro Spojené státy a potažmo pro celý svět. Útoky teroristické organizace al-Káida na americké světové obchodní centrum a budovu Pentagonu představovaly nový druh hrozby, kterou nemohli Američané nechat bez odpovědi. Během svého proslovu dal prezident Bush jasně najevo, že kdo není na straně Spojených států, ten je na straně teroristů. Zároveň vznesl požadavek na Tálibán, aby jim vydal Usámu bin Ládina, vůdce teroristické organizace al-Káida, a uzavřel všechny výcvikové tábory pro nové rekruty, což ale vůdci Tálibánu odmítli. Americká intervence do Afghánistánu byla zahájena dne 7. října 2001, od této chvíle americká přítomnost v Afghánistánu a boj proti terorismu do značné míry formoval zahraniční politiku Spojených států.

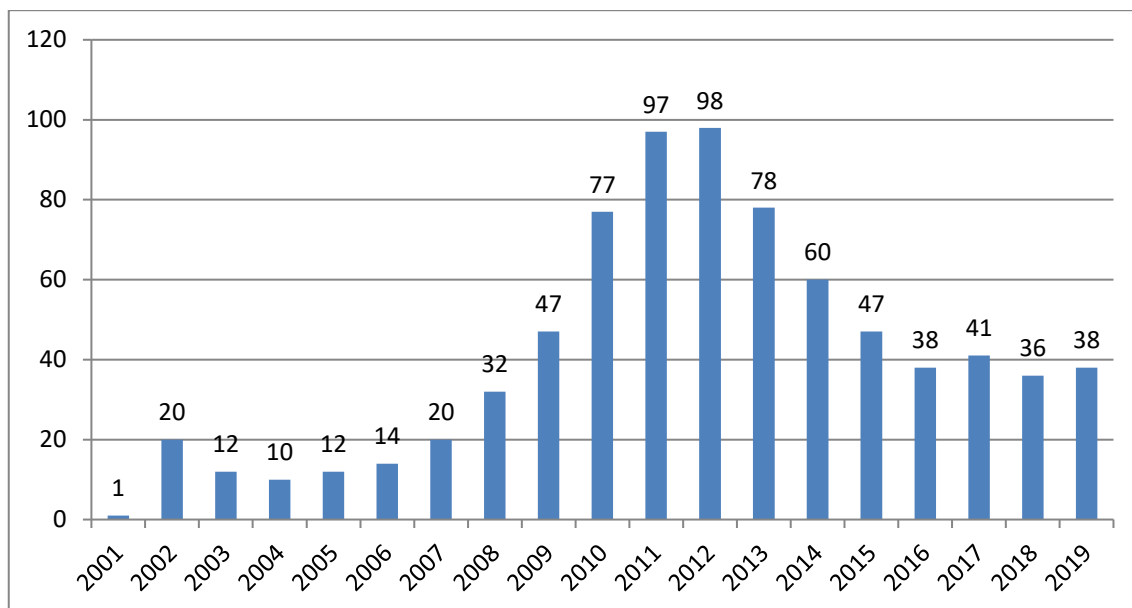
Představitelé Spojených států poměrně dlouho doufali, že přítomnost amerických vojáků v Afghánistánu pomůže nastolit v zemi stabilitu. Po mnoho let bylo hlavním cílem bojovat proti stoupencům Tálibánu a zabránit tomu, aby již znovu nepřevzali kontrolu nad celým Afghánistánem. Spojeným státům se ale nikdy nepodařilo Tálibán z Afghánistánu zcela odstranit, ten naopak začal v průběhu let znovu nabírat na síle a ovládat některé oblasti Afghánistánu na úkor afghánské vlády, která byla dlouhodobě podporovaná Spojenými státy.

Protože vojenské řešení a poražení Tálibánu se postupně začalo ukazovat jako nevhodně zvolená strategie, která byla navíc už finančně neudržitelná, začaly Spojené státy od roku 2017 aktivně usilovat o vyjednání mírové dohody s Tálibánem. V rámci dohody, která byla uzavřena v únoru 2020 mezi Spojenými státy a Tálibánem, se Američané zavázali, že do 14 měsíců od jejího podepsání stáhnou z Afghánistánu všechny své jednotky. Je ovšem důležité zmínit, že dohoda mezi USA a Tálibánem nepředstavovala komplexní mírovou dohodu mezi Afghánci, protože afghánská vláda nebyla k vyjednávání dohody přizvána. K jednání mezi afghánskou vládou a Tálibánem mělo dojít až v březnu 2020.

Podle zprávy amerického ministerstva obrany je i navzdory stahování amerických vojáků nadále hlavním zájmem Spojených států to, aby se zabránilo teroristům znovu využít Afghánistán jako útočiště, odkud budou následně provádět útoky proti Spojeným státům a jejich spojencům. Ovšem vzhledem k mimořádné roli, kterou sehrávala americká pomoc při podpoře afghánské vlády, někteří odborníci varují před tím, že úplné stažení amerických a mezinárodních jednotek či omezení zahraniční pomoci může v blízké době vést k obnovení vlády Tálibánu nad některými regiony nebo dokonce nad celou zemí. Účinnost afghánských národních bezpečnostních složek je pro zajištění bezpečnosti Afghánistánu klíčová (Clayton 2020: 7–9). Pro jejich funkčnost je ale důležitá i americká a mezinárodní podpora, protože podle prezidenta Ghaniho nebude Afghánistán schopen samostatné podpory déle než 6 měsíců. Jen od roku 2014 Spojené státy poskytly 75 % z celkové částky 5 až 6 miliard dolarů za rok, které byly potřeba pro financování ANDSF. Další zahraniční dárci poskytli přibližně 1 miliardu dolarů a afghánská vláda investovala do ANDSF 500 milionu dolarů. Pentagon v roce 2020 oznámil, že úplná finanční soběstačnost Afghánistánu, které mělo být dosaženo do roku 2024, se v současné době jeví jako nereálná (tamtéž).

Z níže přiloženého grafu je patrné, že americká zahraniční pomoc se od roku 2001 do roku 2012 plynule navyšovala. K největšímu nárůstu došlo mezi roky 2010 až 2012, kdy americké výdaje za Afghánistán dosáhly téměř 100 miliard za rok. Ke snižujícím se výdajům přispěl fakt, že se americká armáda přesunula od provádění útočných operací proti povstalcům k výcviku afghánských bezpečnostních jednotek, které měly být do budoucna plně zodpovědné za bezpečnost Afghánistánu.

Graf č. 7- Výdaje Spojených států amerických za válku v Afghánistánu (částky jsou uvedené v miliardě dolarů)

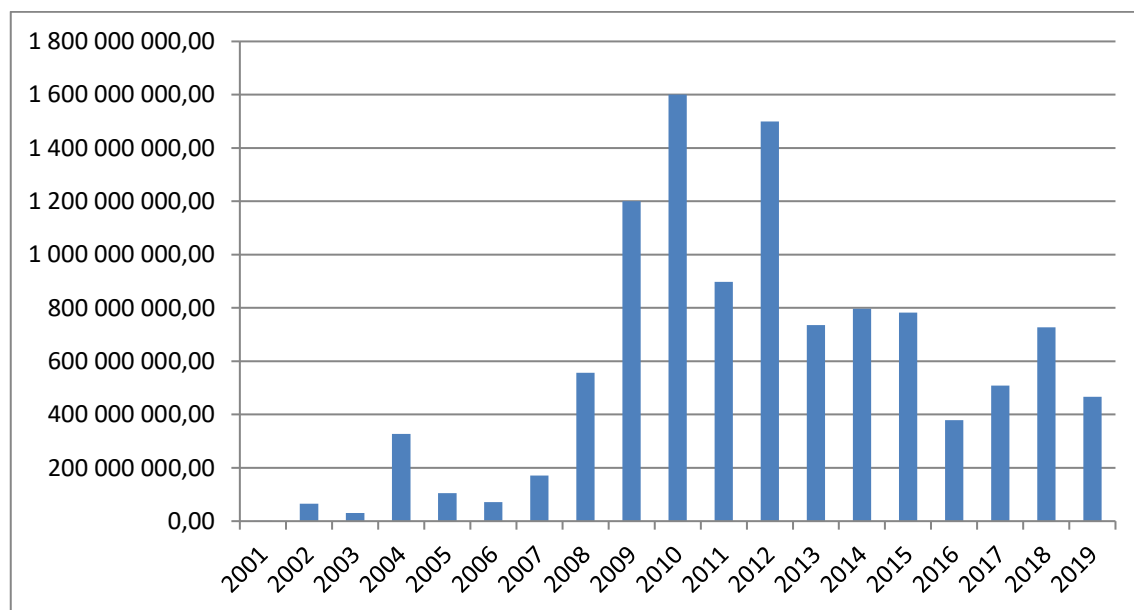

Zdroj: vytvořeno autorkou dle dat z: *BBC* (2020). Afghanistan war: What has the conflict cost the US? (<https://www.bbc.com/news/world-47391821>, 16. 3. 2021).

Souběžně s bezpečnostní agendou docházelo k podpoře aktivit, které se týkaly budování politických institucí. Jedním z problémů americké zahraniční pomoci bylo to, že finanční podpora, která měla vést k podpoře volebního procesu, nebyla poskytována rovnoměrně, což bylo špatné pro dlouhodobé budování volebních institucí. Podpora se začala zvyšovat spolu s přicházejícími volbami a po jejich proběhnutí začala zase postupně upadat. Tento postup sice umožnil to, že se volby mohly konat, ale znemožnil dosažení udržitelného pokroku. Od roku 2001 se v Afghánistánu konaly tři druhy voleb a to prezidentské, parlamentní a provinční, přičemž parlamentní a prezidentské volby se měly konat jednou za pět let, kvůli špatné bezpečnostní situaci ale byly často zpožděny. Spojené státy se v průběhu let podílely například na vzdělávání voličů, na podpoře volebních institucí a poskytování odborných znalostí o volebním procesu. Spojené státy naléhaly na afghánskou vládu, aby přebrala větší zodpovědnost za správu voleb a jejich financování. Legitimní volby měly vést k tomu, že Afghánistán bude bezpečnou zemí, která se znovu nestane útočištěm pro teroristy. Níže přiložený graf dokládá, že se americká pomoc skutečně měnila

podle toho, zda se měly v Afghánistánu uskutečnit volby. Nárůst můžeme sledovat v roce 2004, kdy se měly konat volby do parlamentu a v roce 2005, kdy měly proběhnout prezidentské volby. Podobná situace se opakovala i v roce 2009 a 2010, kdy opět měly probíhat volby. Poslední prezidentské volby se uskutečnily v roce 2014 a volby do parlamentu v roce 2018.

Graf č. 8 – Vláda a rozvoj společnosti (částky jsou uvedené v dolarech)

Zdroj: Vytvořeno autorkou dle dat z: USAID (nedatováno).

Na rozvojovou pomoc poskytly Spojené státy od roku 2002 přes 141 miliard dolarů. Hrubý domácí produkt v Afghánistánu vzrostl od roku 2003 o 7 %, ale v posledních letech se nárůst zpomalil. Ovšem budoucnost hospodářského rozvoje země zůstává v současné době nejistá, vzhledem k poklesu angažovanosti Spojených států a dalších mezinárodních partnerů (Clayton 2020: 14–15). Zásadním problémem zůstává to, že pokud je pomoc poskytována v regionech, kde ještě není zajištěna stabilita a dochází tam k povstaleckým útokům, tak se může stát, že povstalci budou rozvojové projekty sabotovat a bránit místním obyvatelům v tom, aby spolupracovali s afghánskou vládou. Aby byla rozvojová pomoc účinná, je potřeba, aby byla prováděna v bezpečných regionech, které dokáže vláda efektivně kontrolovat (Zürcher 2020: 17–18).

Většina amerických pokusů o stabilizaci země víceméně selhala. Tento neúspěch bývá přičítán tomu, že si Američané stanovili příliš vysoké cíle, kterých nebylo možné v tak krátkém časovém období dosáhnout. Navýšení financí mnohdy vedlo jen k vyšší korupci, která dosažení pokroku ještě více komplikovala, i podle zprávy SIGAR (SIGAR 2020: 67–70) byly kroky směrem ke stabilizaci příliš pomalé. Navíc když došlo, byť jen k malým ziskům, bylo často těžké je udržet a zabránit tomu, aby opět nedošlo ke zvratu ve prospěch Tálibánu. Aby bylo možné zajistit úspěšnou rekonstrukci země, je potřeba zbavit se nejistoty, která v Afghánistánu přetrvává, protože v mnoha oblastech země stále probíhají ozbrojené konflikty. Navíc krátce po porážení Tálibánu nebyla stanovena jasná strategie pro obnovu Afghánistánu, ani nebyl poskytován dostatek financí.

Ačkoliv bylo v Afghánistánu dosaženo významného politického, ekonomického i bezpečnostního pokroku, bude v budoucnosti třeba podniknout ještě mnoho kroků pro dosažení dlouhodobé stability země. Překážkou i nadále zůstává rozšířená korupce ve vládě, která není schopna efektivně spravovat území celého Afghánistánu. Afghánská armáda není stále schopna předvídat útok a bojovat proti povstalcům a ekonomika země je stále více odkázaná na zahraniční pomoc, než aby se opírala o domácí zdroje.

Z této práce vyplývá, že rozvojová pomoc a stabilizační proces, potažmo zajištění bezpečnosti země musí probíhat zároveň. Dokud není zajištěna bezpečnost, nemá smysl rozvíjet demokratický proces, protože ho budou narušovat povstalecké útoky. Rovněž je důležité, aby pomoc byla poskytovaná dlouhodobě a nebyla přerušovaná. Úspěšnější rovněž bývají projekty menšího rozsahu, u kterých jsou stanovené dosažitelné cíle.

Moje diplomová práce potvrzuje, že administrativy jednotlivých amerických prezidentů na sebe v podstatě navazovaly a ani po zvolení nového prezidenta, byť byl z jiné politické strany, nedocházelo k velkým změnám v oblasti zahraniční politiky Spojených států vůči Afghánistánu. Za prezidenta George. W. Bushe byla zahájena invaze do Afghánistánu a následně se začala

rozvíjet zahraniční pomoc, která se každým rokem navyšovala. K úplnému přerušení nebo jejímu výraznému snížení nedošlo ani krátce po zvolení prezidenta Baracka Obamy. Za prezidenta Baracka Obamy naopak došlo v průběhu jeho volebního období k největšímu navýšení americké pomoci v celém sledovaném období. Až roku 2012 bylo zahájeno stahování amerických vojáků z Afghánistánu a rovněž začalo docházet k omezování zahraniční pomoci, protože provádění programů obnovy a rekonstrukce Afghánistánu se postupně začalo ukazovat jako dlouhodobě neudržitelné. Proto bylo potřeba začít aktivně převádět zodpovědnost na afghánské bezpečnostní jednotky a na afghánskou vládu. K omezování americké pomoci a ke stahování vojáků docházelo postupně dál i po zvolení prezidenta Donalda Trumpa, a to až do konce jeho volebního období, pokračování v této americké strategii jen potvrdilo podepsání mírové dohody s Tálibánem, ve které se Spojené státy zavázaly, že stáhnout z Afghánistánu všechny vojenské jednotky.

Seznam literatury

Afghanistan Freedom Support Act (2002). One Hundred Seventh Congress of the United States of America. At the Secon Session (<https://www.govinfo.gov/content/pkg/BILLS-107s2712enr/pdf/BILLS-107s2712enr.pdf>, 15. 1. 2021), s. 2712/2–2712/17.

Agreement for Bringing Peace to Afghanistan (2020). *Agreement for Bringing Peace to Afghanistan between the Islamic Emirate of Afghanistan which is not recognized by the United States as a state and is known as the Taliban and the United States of America*. 29. 2. 2020 (<https://2017-2021.state.gov/wp-content/uploads/2020/02/Agreement-For-Bringing-Peace-to-Afghanistan-02.29.20.pdf>, 7. 3. 2021), s. 1–4.

Akramov, Kamiljon T. (2012). *Foreign Aid Allocation, Governance, and Economic Growth* (Philadelphia: University of Pennsylvania Press).

Alikozai, Hasib D. (2018). Is South Asia Strategy Working in Afghanistan? *VOA* 21. 8. 2018. (<https://www.voanews.com/extremism-watch/south-asia-strategy-working-afghanistan>, 5. 3. 2021).

AlJazeera (2017a). Timeline: US intervention in Afghanistan 2001 to 2017. 22. 8. 2017 (<https://www.aljazeera.com/news/2017/8/22/timeline-us-intervention-in-afghanistan-2001-to-2017>, 28. 3. 2021).

AlJazeera (2017b). Economic Imperatives and the New U. S. Strategy for Afghanistan and South Asia. 14. 11. 2017 (<https://studies.aljazeera.net/en/reports/2017/11/economic-imperatives-strategy-afghanistan-south-asia-171114081449652.html>, 5. 3. 2021).

Amanpour, Christiane – Naqvi, Mohsin (2004). Election set amid heavy security. *CNN* (<https://edition.cnn.com/2004/WORLD/asiapcf/10/08/afghanistan.elections/>, 16. 1. 2021).

Apodaca, Clair (2017). Foreign Aid as Foreign Policy Tools. *Oxford Research Encyclopedia of Politics* (<https://oxfordre.com/politics/view/10.1093/acrefore/9780190228637.001.0001/acrefore-9780190228637-e-332>, 1. 12. 2020).

BBC (2014). Profile: Afghanistan's President Hamid Karzai (<https://www.bbc.com/news/world-asia-22612226>, 8. 10. 2020).

BBC (2017). Trump rules out Afghan troops withdrawal. 22. 8. 2017 (<https://www.bbc.com/news/world-us-canada-41008116>, 5. 3. 2017).

BBC (2019). Who are the Taliban (<https://www.bbc.co.uk/newsround/15214383>, 10. 10. 2020).

BBC (2020). Afghanistan war: What has the conflict cost the US? (<https://www.bbc.com/news/world-47391821>, 16. 3. 2021).

Bezhan, Frud (2013). Loya Jirga – An Afghan Tradition Explained. *Radio Free Europe* (<https://www.rferl.org/a/afghanistan-loya-jirga-explainer/25174483.html>, 17. 1. 2021).

Bush, George (2001). Transcript of President adress. *CNN*. 20. 9. 2001 (<https://edition.cnn.com/2001/US/09/20/gen.bush.transcript/>, 10. 1. 2021).

Butt, Ahsan (2019). Why did Bush go to war in Iraq? *AlJazeera*. 20. 3. 2019 (<https://www.aljazeera.com/opinions/2019/3/20/why-did-bush-go-to-war-in-iraq>, 23. 3. 2021).

Byman, Daniel L. – Pollack, Kenneth M. (2007). *Things Fall Apart: Containing the Spillover from an Iraqi Civil War* (Washington, D. C.: Brookings Institution Press).

Byrd, William A. (2014). Understanding Afghanistan's 2014 Presidential Election. *United States Institute of Peace* (<https://www.usip.org/sites/default/files/SR370-Understanding-Afghanistan%E2%80%99s-2014-Presidential-Election.pdf>, 11. 2. 2021).

Clayton, Thomas (2020). Afghanistan: Background and U. S. Policy: In Brief. *Congressional Research Service*. 10. 11. 2020 (<https://fas.org/sgp/crs/row/R45122.pdf>, 15. 3. 2021).

CNN Politics (2008a). Obama makes First trip to Afghanistan. 19. 7. 2008 (<https://edition.cnn.com/2008/POLITICS/07/19/obama.afghanistan/index.html>, 2. 2. 2021).

CNN Politics (2008b). Obama calls situation in Afghanistan „urgent“. 20. 7. 2008 (<https://edition.cnn.com/2008/POLITICS/07/20/obama.afghanistan/#>, 2. 2. 2021).

Collins, Joseph (1987). Soviet Policy toward Afghanistan. *Soviet Foreign Policy* 36 (4), s. 198–210.

Concern Worldwide US (2020). Foreign Aid by Country: Who is Getting the Most and How Much? (<https://www.concernusa.org/story/foreign-aid-by-country/>, 1. 12. 2020).

Cordesman, Anthony H. (2010). Afghanistan and Obama. *CSIS*. 12. 4. 2010 (<https://www.csis.org/analysis/afghanistan-and-obama>, 3. 2. 2021).

Democracy International (2010). U. S. Election Observation Mission to the Afghanistan Presidential and Provincial Council Elections 2009 (<https://democracyinternational.com/media/U.S.%20Election%20Observation%20Mission,%20Afghanistan%20Presidential%20and%20Provincial%20Council%20Elections%202009%20Final%20Report.pdf>, 10. 2. 2021).

Democracy International (2011). Election Observation Mission Afghanistan Parliamentary Elections 2010 (https://democracyinternational.com/media/DI%20Afghanistan%202010%20EOM%20Final%20Report_web.pdf, 10. 2. 2021).

Diaz, Daniella (2017). A history of Trump’s thoughts on Afghanistan. *CNN Politics*. 21. 8. 2017 (<https://edition.cnn.com/2017/08/21/politics/history-president-trump-remarks-afghanistan-tweets/index.html>, 4. 3. 2021).

Dormandy, Xenia – Keating, Michael (2014). The United States and Afghanistan: A Diminishing Transactional Relationship. *Asia Policy* (17), s. 6–12.

Dunn Hasting, David (2005). Bush, 11 September and the Conflicting Strategies of the 'War on Terrorism'. *Irish Studies in International Affairs* 16 (2005), s. 11–33.

Enduring Strategic Partnership Agreement (2012). Agreement Between the United States of America and Afghanistan. 2. 3. 2012 (<https://www.state.gov/wp-content/uploads/2019/02/12-704-Afghanistan-Relations.pdf>, 6. 2. 2021).

FSI (nedatováno). Country Dashboard (<https://fragilestatesindex.org/country-data/>, 20. 3. 2021).

Garamone, Jim (2020). Afghan, U.S., NATO Officials Call Declaration a Path for Peace. *US Deputy of Defense*. 29. 2. 2020 (<https://www.defense.gov/Explore/News/Article/Article/2098551/afghan-us-nato-officials-call-declaration-a-path-for-peace/>, 6. 3. 2021).

Gibbons-Neff, Thomas – Cooper, Helene (2018). Newest U.S. Strategy in Afghanistan Mirrors Past Plans for Retreat. *The New York Times*. 28. 7. 2018 (<https://www.nytimes.com/2018/07/28/world/asia/trump-afghanistan-strategy-retreat.html>, 5. 3. 2021).

Gollob, Sam – O'Hanlon, Michael E. (2020). Afghanistan index. *Foreign Policy at Brookings* (https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2020/08/FP_20200825_afganistan_index.pdf, 15. 3. 2021).

Gul, Ayaz (2021). Taliban Warn Turning Away from Afghan Peace Deal „Doomed to Failure“. *VOA*. 28. 2. 2021 (<https://www.voanews.com/south-central-asia/taliban-warn-turning-away-afghan-peace-deal-doomed-failure>, 6. 3. 2021).

Gul, Nabiha (2006). Post-9/11 Afghanistan and the Regional Security Scenario. *Pakistan Horizon* 59 (1), s. 45–57.

Hammink, William (2018). A retired Senior FSO presents lessons from the largest USAID program since Vietnam, a 17-year engagement that has pushed the agency's capacity to the hilt. *The Foreign Service Journal* (<https://www.afsa.org/usaaid-afghanistan-what-have-we-learned>, 17. 2. 2021).

Hansler, Jennifer (2020). East African US embassy bombing survivors and families urge Congress to approve settlement. *CNN*. 7. 8. 2020 (<https://edition.cnn.com/2020/08/07/politics/us-embassy-bombings-sudan-settlement/index.html>, 25. 2. 2021).

Henk, Céline-Agathe (2017). Donald Trump's New Strategy for Afghanistan. *Konrad Adenauer Stiftung* (https://www.kas.de/c/document_library/get_file?uuid=00e62c9c-c159-0fe9-62dc-26fc14193db7&groupId=252038, 5. 3. 2021), s. 1–7.

Hirschfeld, Davis – Landler, Mark (2017). Trump Outlines New Afghanistan War Strategy With Few Details. *The New York Times*. 21. 8. 2017 (<https://www.nytimes.com/2017/08/21/world/asia/afghanistan-troops-trump.html?>, 5. 3. 2021).

Holland, Steve (2014). Obama plans to end U. S. troops presence in Afghanistan by 2016. *Reuters*. 27. 3. 2014 (<https://www.reuters.com/article/us-usa-afghanistan-obama-idUSKBN0E71WQ20140527>, 5. 2. 2021).

Human Right Watch (2009). Human Rights Watch Letter to President Barack Obama on Afghanistan. 26. 3. 2009 (<https://www.hrw.org/news/2009/03/26/human-rights-watch-letter-president-barack-obama-afghanistan>, 3. 2. 2021).

Chandrasekaran, Rajiv (2012). The Afghan Surge Is Over. *Foreign Policy*. 25. 9. 2012 (<https://foreignpolicy.com/2012/09/25/the-afghan-surge-is-over/>, 3. 2. 2021).

Indurthy, Rathnam (2011). The Obama Administration's strategy in Afghanistan. *International Journal World Peace* 28 (3), s. 7–52.

- Inter Press Service* (2012). Target U.S. Foreign Aid More Selectively Amidst Austerity (<https://www.globalissues.org/news/2012/05/08/13605>, 30. 11. 2020).
- Jackson, Ashley (2009). The Cost of War: Afghan experiences of conflict, 1978–2009 *Oxfam International*, s. 1–46.
- Joint Resolution* (2001). Public Law 107–40. 107th Congress. September 18 2001 (<https://www.congress.gov/107/plaws/publ40/PLAW-107publ40.pdf>, 10. 1. 2021).
- Katzman, Kenneth – Clayton, Thomas (2017). Afghanistan: Post-Taliban Governance, Security, and U.S. Policy. *Congressional Research Service* 13. 12. 2017 (<https://fas.org/sgp/crs/row/RL30588.pdf>, 15. 2. 2021).
- Katzman, Kenneth (2008). Afghanistan: Post-War Governance, Security, and U.S. Policy. *Congressional Research Service*. 30. 4. 2008 (https://www.everycrsreport.com/files/20080430_RL30588_872c11130860e059d4b21d0ac6ccb0176a96ded3.pdf, 16. 1. 2021).
- Katzman, Kenneth (2009). Afghanistan: Post-Taliban Governance, Security and U. S. Policy. 20. 7 2009. *Congressional Research Service* (https://www.everycrsreport.com/files/20090720_RL30588_a8fd7425406c1b1588a258b6fa1dda8ee10d163d.pdf, 17. 2. 2021).
- Katzman, Kenneth (2014). Afghanistan: Post-Taliban Governance, Security, and U. S. Policy. *Congressional Research Service*. 11. 7. 2014 (<https://www.files.ethz.ch/isn/106806/229889.pdf>, 4. 2. 2021).
- Katzman, Kenneth (2015). Afghanistan: Post-Taliban Governance, Security, and U. S. Policy. *Congressional Research Service*. 22. 12. 2015 (<https://www.refworld.org/docid/56bb16de4.html>, 5. 2. 2021).
- Kenally, Meghan (2017). What Trump has said about Afghanistan. *ABC News*. 21. 8. 2017 (<https://abcnews.go.com/Politics/trump-afghanistan-past/story?id=49334361>, 4. 3. 2021).

Kermani, Secunder (2020). Taliban peace talks: What to expect from the new round? *BBC*. 7. 9. 2020 (<https://www.bbc.com/news/world-asia-54016760>, 6. 3. 2021).

Kerstein, Arin (2015). Tools for Achieving Foreign Policy Goals. *The Borgen Project* (<https://borgenproject.org/tools-achieving-foreign-policy-goals/>, 30. 11. 2020).

Khan, Rais Ahmad (1987). US Policy Towards Afghanistan. *Pakistan Horizon* 40 (1), s. 65–79.

Kunder, James (2006). USAID Assistance to Afghanistan. *U. S. Department of State*. 9. 3. 2006 (<https://2001-2009.state.gov/p/sca/rls/rm/2006/62971.htm>, 22. 1. 2021).

Lamb, Robert D. (2010). The London Conference and the Road ahead in Afghanistan. *CSIS*. 25. 1. 2010 (<https://www.csis.org/analysis/london-conference-and-road-ahead-afghanistan>, 6. 2. 2021).

Lambeth, Benjamin S. (2005). *Air Power Against Terror: America's Conduct of Operation Enduring Freedom* (Santa Monica: Rand Corporation).

Lancaster, Carol (2005). Foreign Economic Aid. *Institute for Policy Studies* (https://ips-dc.org/foreign_economic_aid/, 3. 12. 2020).

Landler, Mark (2017). The Afghan War and the Evolution of Obama. *The New York Times*. 1. 1. 2017 (<https://www.nytimes.com/2017/01/01/world/asia/obama-afghanistan-war.html>, 18. 2. 2021).

Lorenz, Luke (2015). Principles in Action: Economic Diplomacy as the New Face of American Global Leadership. *American Security Project*. 15. 7. 2015. <https://www.americansecurityproject.org/white-paper-economic-diplomacy>, 2. 2. 2021).

MacAskill, Ewen – Smee, Jess (2008). Obama uses crucial foreign tour to promise more troops for Afghanistan. *The Guardian*. 21. 7. 2008

(<https://www.theguardian.com/world/2008/jul/21/barackobama.uselections2008>, 2. 2. 2021).

Mackenzie, James (2016). Uncertain Afghanistan looks to Trump for decisions on troops, aid. *Reuters* 11. 11. 2016. (<https://www.reuters.com/article/us-usa-election-afghanistan-idUSKBN1361OE>, 4. 3. 2021).

Mason, Jeff – Landay, Jonathan (2016). Obama, in shift, says he will keep 8,400 U. S. troops in Afghanistan until 2017. *Reuters*. 6. 7. 2016 (<https://www.reuters.com/article/us-usa-afghanistan-idUSKCN0ZM1HT>, 5. 2. 2021).

McCormick, James M. (2009). The Foreign Policy of the Bush Administration: Terrorism and the Promotion of Democracy. *Political Science*, s. 240–266.

Ministry of Finance (2010). Kabul Conference July 2010. *Office of the Deputy Minister for policy* (<http://policymof.gov.af/home/kabul-conference-2010/>, 7. 2. 2021).

NATO – OTAN (nedatováno). *Combined Security Transition Command – Afghanistan* (<https://rs.nato.int/rsm/about-us/resolute-support-commands/combined-security-transition-command-afghanistan>, 14. 3. 2021).

Nelson, Michael (nedatováno). Barack Obama: Foreign Affairs. *Miller center* (<https://millercenter.org/president/obama/foreign-affairs>, 3. 2. 2021).

Obama, Barack (2011). Afghanistan: Obama orders withdrawal of 33,000 troop. *BBC News*. 23. 6. 2011 (<https://www.bbc.com/news/world-us-canada-13851930>, 2021).

Obama, Barrack (2009a). Remarks by the President on a New Strategy for Afghanistan and Pakistan. *Office of the Press Secretary*. 27. 3. 2009 (<https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/remarks-president-a-new-strategy-afghanistan-and-pakistan>, 3. 2. 2021).

Obama, Barrack (2009b). Transcript of Obama speech on Afghanistan. *CNN politics*. 2. 12. 2009

(<https://edition.cnn.com/2009/POLITICS/12/01/obama.afghanistan.speech.transcript/index.html>, 3. 2. 2021).

Office of Inspector General (2014). Review of USAID/Afghanistan's Electoral Assistance Program. 6. 2. 2014 (<https://oig.usaid.gov/SITES/DEFAULT/FILES/2018-06/F-306-14-001-S.PDF>, 11. 2. 2021).

Office of the Press Secretary (2004). Fact Sheet Elections in Afghanistan. *The White House* (<https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2004/10/20041008-6.html>, 16. 1. 2021).

Office of the Press Secretary (2008). President Bush Visits with Troops in Afghanistan. *The White House*. 15. 12. 2008 (<https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2008/12/20081215-1.html>, 24. 1. 2021).

Office of the Press Secretary (2012). Fact Sheet: The U. S. – Afghanistan Strategic Partnership Agreement. *The White House*. 1. 3. 2012 (<https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2012/05/01/fact-sheet-us-afghanistan-strategic-partnership-agreement>, 6. 2. 2021).

Oliker, Olga (2011). *Building Afghanistan's Security Forces in Wartime* (Santa Monica, CA; Arlington, VA; Pittsburgh, PA: RAND Corporation).

Pajtinka, Erik (2016). Military Diplomacy and its Present Functions. *International & National Studies* 20, s. 179–194.

Ramani, Samuel (2016). What a Trump Presidency Would Mean for Afghanistan. *The Diplomat*. 2. 8. 2016 (<https://thediplomat.com/2016/08/what-a-trump-presidency-would-mean-for-afghanistan/>, 4. 3. 2021).

Recknagel, Charles (2014). Explainer: Key Points in U. S. – Afghan Bilateral Security Agreement. *Radio Free Europe*. 30. 9. 2014 (<https://www.rferl.org/a/explainer-bsa-afghan-us-security-agreement-bsa/26613884.html>, 6. 2. 2021).

Reliefweb (2005). Rebuilding Afghanistan: Weekly activity update 11–17 Sep 2005 (<https://reliefweb.int/report/afghanistan/rebuilding-afghanistan-weekly-activity-update-11-17-sep-2005>, 16. 1. 2021).

Reliefweb (2008). USAID assistance to Afghanistan 2002-2008. 27. 3. 2008 (<https://reliefweb.int/report/afghanistan/usaid-assistance-afghanistan-2002-2008>, 24. 1. 2021).

Reuveny, Rafael – Prakash, Aseem (1999). The Afghanistan War and the Breakdown of the Soviet Union. *Review of International Studies* 25 (4), s. 693–708.

Rosenberg, Matthew – Shear, Michael D. (2015). In Reversal, Obama Says U. S. Soldiers Will Stay in Afghansitan to 2017. *The New York Times*. 15. 10. 2015 (<https://www.nytimes.com/2015/10/16/world/asia/obama-troop-withdrawal-afghanistan.html?auth=login-google>, 5. 2. 2021).

Ryan, Missy – Holland, Steve (2011). Obama moves toward exit from Afghanistan. *Reuters*. 22. 6. 2011 (<https://www.reuters.com/article/us-usa-afghanistan-idUSTRE75L0QD20110622>, 3. 2. 2021).

Shafiqi, Haroon (2020). Afghanistan: the long road to peace. *BBC*. 29. 2. 2020 (<https://www.bbc.com/news/world-asia-51674103>, 6. 3. 2021).

Shah, Anup (2014). Foreign Aid for Development Assistance. *Global Issues* (<https://www.globalissues.org/article/35/foreign-aid-development-assistance>, 30. 11. 2020).

Sicard, Sarah (2017). The US has spent \$70 billion building up the Afghan National Security Forces, but it's still in shambles. *Business insider*. 27. 9. 2017 (<https://www.businessinsider.com/afghan-national-security-forces-us-assistance-70-billion-2017-9>, 8. 3. 2021).

SIGAR (2008). *Quarterly Report to the United States Congress* (<https://www.sigar.mil/pdf/quarterlyreports/2008-10-30qr.pdf>, 12. 1. 2021).

SIGAR (2009). *Strategy and resources needed to sustain afghan electoral capacity* (<https://www.sigar.mil/pdf/audits/2009-09-22audit-09-06.pdf>, 10. 2. 2021).

SIGAR (2010). *Quarterly Report to the United States Congress* (<https://www.sigar.mil/pdf/quarterlyreports/2010-01-30qr.pdf>, 10. 2. 2021).

SIGAR (2017). *Reconstructing the Afghan National Defense and Security Forces: Lessons from the U. S. Experience in Afghanistan* (<https://www.sigar.mil/pdf/lessonslearned/sigar-17-62-ll.pdf>, 22. 1. 2021).

SIGAR (2018). *Stabilization: Lessons from the U. S. Experience in Afghanistan* (<https://www.sigar.mil/pdf/lessonslearned/SIGAR-18-48-LL.pdf>, 11. 1. 2021).

SIGAR (2019). *Report to the United States Congress. Governance Contents* (<https://www.sigar.mil/pdf/quarterlyreports/2019-10-30qr-section3-governance.pdf>, 7. 3. 2021)

SIGAR (2020). *Quarterly report to the United States congress.* (<https://www.sigar.mil/pdf/quarterlyreports/2020-07-30qr.pdf>, 24. 3. 2021).

SIGAR (2021a). *Elections: Lessons from the U. S. Experience in Afghanistan* (<https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/SIGAR-21-16-LL.pdf>, 7. 3. 2021).

SIGAR (2021b). *Quarterly Report to the United States Congress* (<https://www.sigar.mil/pdf/quarterlyreports/2021-01-30qr.pdf>, 8. 3. 2021).

Sisk, Richard (2019). Afghanistan Loses 42,000 Troops in Crackdown on 'Ghost Soldiers'. *Military.com*. 2. 8. 2019 (<https://www.military.com/daily-news/2019/08/02/afghanistan-loses-42000-troops-crackdown-ghost-soldiers.html>, 8. 3. 2021).

Smith-Spark, Laura (2018). 4 million vote in Afghanistan despite violence and technical glitches. *CNN*. 21. 10. 2018 (<https://edition.cnn.com/2018/10/20/asia/afghanistan-elections-intl/index.html>, 7. 3. 2021).

Sopko, John F. (2014). Lessons Learned from Oversight of the U. S. Agency for International Development's Efforts in Afghanistan. *SIGAR* (<https://www.sigar.mil/PDF/TESTIMONY/SIGAR-14-46-TY.PDF>, 16. 2. 2021).

Spetalnick, Matt (2013). Obama, Karzai accelerate end of U. S. combat role in Afghanistan. *Reuters*. 12. 1. 2013 (<https://www.reuters.com/article/us-obama-afghanistan-idUSBRE90A0ZT20130112>, 5. 2. 2021).

Swistek, Göran (2012). The Nexus Between Public Diplomacy and Military Diplomacy in Foreign Affairs and Defense Policy. *Connections* 11 (2), s. 79–86.

Tarnoff, Curt (2010). Afghanistan U. S. Foreign Assistance. *Congressional Resear Service*. 12. 8. 2010 (<https://fas.org/sgp/crs/row/R40699.pdf>, 19. 1. 2021).

The Afghanistan Compact (2006). The London Conference on Afghanistan 2006 (<https://eoi.gov.in/kabul/?pdf0654?000>, 15. 1. 2021), s. 1–15.

The Guardian (2001). 9/11: three hours of terror and chaos that brought a nation to a halt (<https://www.theguardian.com/world/2001/sep/12/september11-usa>, 10. 12. 2020).

The International Afghanistan Conference in Bonn (2011). Afghanistan and the International Community: From Transition to the Transformation Decade. 5. 12. 2011 (https://peacemaker.un.org/sites/peacemaker.un.org/files/AF_111205_BonnConference.pdf, 6. 2. 2021).

Tindall, George B. (2008). *Dějiny Spojených států amerických* (Praha: Lidové Noviny).

Trump, Donald (2017). Full Text And Analysis: Trump's Address On Afghanistan, Plans For U. S. Engagement. *NPR*. 21. 8. 2021 (<https://www.npr.org/2017/08/21/545038935/watch-live-trump-s-address-on-afghanistan-next-steps-for-u-s-engagement?t=1614958134128>, 5. 3. 2021).

U. S. Department of State (2018). *Integrated Country Strategy – Afghanistan* (https://www.state.gov/wp-content/uploads/2019/01/ICS-Afghanistan_UNCLASS_508.pdf, 13. 3. 2021).

U. S. Department of State (2018). *U. S. – Afghan Relationship*. 10. 7. 2018 (<https://2017-2021.state.gov/u-s-afghanistan-relationship/index.html>, 6. 3. 2021).

U. S. Department of State (2020). *Joint Statement on the Signing of the U. S. – Taliban Agreement*. 9. 3. 2020 (<https://2017-2021.state.gov/joint-statement-on-the-signing-of-the-u-s-taliban-agreement-2/index.html>, 6. 3. 2021).

U. S. Embassy in Kabul (2020a). *Communiqué on the 2020 Conference on Afghanistan*. 28. 11. 2020 (<https://af.usembassy.gov/communique-on-the-2020-conference-on-afghanistan/>, 14. 3. 2021).

U. S. Embassy in Kabul (2020b). *U. S. Remarks at 2020 Afghanistan Conference*. 28. 11. 2020 (<https://af.usembassy.gov/u-s-remarks-at-2020-afghanistan-conference/>, 14. 3. 2021).

UN Security Council (2001). *Agreement on Provisional Arrangements in Afghanistan Pending the Re-establishment of Permanent Government Institutions*. 5. 12. 2001 (https://peacemaker.un.org/sites/peacemaker.un.org/files/AF_011205_AgreementProvisionalArrangementsinAfghanistan%28en%29.pdf, 13. 1. 2021).

USAID (2005). *USAID/OTI Afghanistan Program. Final Evaluation*. 15. 8. 2005 (<http://www.oecd.org/countries/afghanistan/36134063.pdf>, 8. 1. 2021).

USAID (2016). *Financial access for investing in the development of Afghanistan* (https://www.usaid.gov/sites/default/files/documents/1871/Financial%20Access%20for%20Investing%20in%20the%20Development%20of%20Afghanistan%20%28FAIDA%29_1.pdf, 17. 2. 2021).

USAID (2017). *Financial access for investing in the development of Afghansitan (FAIDA)*. 5. 2. 2017 (https://www.chemonics.com/wp-content/uploads/2017/10/FAIDA_Final_Report_2-5-2017.pdf, 17. 2. 2021).

USAID (2019). *Trade Show support (TSS)*. 18. 7. 2019 (<https://www.usaid.gov/news-information/fact-sheets/trade-show-support-tss>, 13. 3. 2021).

USAID (2020a). *What we do* (<https://www.usaid.gov/what-we-do>, 7. 12. 2020).

USAID (2020b). *Afghanistan* (<https://www.usaid.gov/stabilization-and-transitions/closed-programs/afghanistan>, 8. 1. 2021).

USAID (2020c). *The United States and Afghanistan sign renewable energy deal*. 23. 9. 2020 (<https://www.usaid.gov/afghanistan/news-information/press-releases/Sep-23-2020-The-United-States-and-Afghanistan-Sign-Renewable-Energy-Deal>, 13. 3. 2021).

USAID (2021). *Afghan agricultural exporters prepare for world's largest trade show*. 18. 2. 2021 (<https://www.usaid.gov/afghanistan/news-information/press-releases/feb-18-2021-afghan-agricultural-exporters-prepare-worlds-largest>, 13. 3. 2021).

USAID (nedatováno). *U. S. Foreign Aid by Country* (https://explorer.usaid.gov/cd/AFG?fiscal_year=2002&measure=Obligations, 17. 1. 2021).

Voetelink, J. E. D. (2015). The status of foreign forces in Afghanistan post 2014. *Militair Rechtelijk Tijdschrift*. 108 (1), s. 1–19.

Wallin, Matthew (2015). Military Public Diplomacy. *American Security Project* (<https://www.americansecurityproject.org/wp-content/uploads/2015/02/Ref-0185-Military-Public-Diplomacy.pdf>, 10. 3. 2021).

Waltemate, Sasha (2011). Turning Point for Police Building in Afghanistan? *DIAS-Analysis* 47, s. 1–23.

Wayne, Tony (nedatováno). What Is Economic Diplomacy and How Does It Work? *American Foreign Service* (<https://www.afsa.org/what-economic-diplomacy-and-how-does-it-work>, 3. 12. 2020).

Whitlock, Craig (2019). The Afghanistan Papers. Unguarded Nation. *The Washington Post*. 9. 12. 2019 (<https://www.washingtonpost.com/graphics/2019/investigations/afghanistan-papers/afghanistan-war-army-police/>, 13. 2. 2021).

Younossi, Obaid – Thruelsen, Petr – Vaccaro, Jonathan (2009). Building an Afghan National Army. *Rand Corporation* (https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/monographs/2009/RAND_MG845.pdf, 21. 1. 2021).

Zürcher, Christoph (2020). *International Assistance to Afghanistan, 2008 – 2018: Part 1: Systematic Review of Impact Evaluations of Development Aid in Afghanistan, 2008 – 2018* (Ottawa: University of Ottawa).

Resumé

The topic of my Master thesis is American foreign diplomacy toward Afghanistan. I have chosen this topic, because the United States of America provides significant foreign aid to other states, and Afghanistan has been one of the largest recipients of an American aid for a very long time. Many years have passed away and the situation in Afghanistan has not improved as it was supposed.

In my Master thesis I will analyze how US foreign policy toward Afghanistan has changed over the years. I have chosen three areas which are very important for the long-term development progress of Afghanistan. I will focus closely on security and development assistance and then on government assistance during the presidency of George W. Bush, Barack Obama and Donald Trump. The aim of my work will be to analyze, if there were some significant changes in the US foreign policy toward Afghanistan caused by change of American president. I try to find out if their strategies were individual or if they followed to each other.

In the first part of my Master thesis, I will focus on the foreign policy tools which are the United States of America using in their foreign policy towards Afghanistan. I will focus on basic information about foreign aid, which is often used to establish friendly relations with other countries. Then I will focus on economic and military aid, because they also play important role in American foreign policy. In the second chapter I will describe US-Afghan relations, which have been evolving since the beginning of the 20th century.

In the second part of this thesis I will analyze how American approach to Afghanistan has changed since 2001. I chose the time for my analyze since 2001, when he terrorist from Al-Kaida attacked on the World Trade Center in New York and on the Pentagon building, until the end of the presidency of Donald Trump. I set an almost identical framework for these three chapters so that period could be compared.